

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAĞCILIK SEKTÖRÜ VE ÜZÜM
ÜRETİCİLERİNİN SORUNLARININ
ARAŞTIRILARAK ALINACAK TEDBİRLERİN
TESPİT EDİLMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı
1 Mart 2018 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı Faruk Fıratoğlu'nun, Genel Müdürlüğün faaliyet alanları, stratejik hedefleri, kırsal kalkınma destekleri ile KOBİ tanımı altındaki işletmelere destek verilmesi hakkında sunumu

2.- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Daire Başkanı Bekir Engürülü'nün,, tarım sigortalarına ilişkin uygulamalar, sigortalılık oranları hakkında sunumu

3.- Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Birol Celep'in, ihracatçı bakış açısıyla kurum üzüm üretiminde ve ihracatında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

4.- Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürü Cengiz Özer'in, Enstitünün çalışma konusu, Türkiye bağcılığının gelişimi, bölgelerindeki bağcılık ile sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İsmail Bilen'in, İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Daire Başkanı Bekir Engürülü'nün sunumu münasebetiyle yaptığı konuşmasında iktidara sataştığını düşündüğüne ilişkin açıklaması

**BAĞCILIK SEKTÖRÜ VE ÜZÜM ÜRETİCİLERİNİN SORUNLARININ ARAŞTIRILARAK
ALINACAK TEDBİRLERİN TESPİT EDİLMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**7'nci Toplantı
1 Mart 2018 Perşembe**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Bağcılık Sektörü ve Üzüm Üreticilerinin Sorunlarının Araştırılarak Alınacak Tedbirlerin Tespit Edilmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 11.05'te açıldı.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı Faruk Fıratöğlu tarafından, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı, faaliyet alanları, stratejik hedefleri, kırsal kalkınma destekleri ile KOBİ tanımı altındaki işletmelere destek verilmesi,

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Daire Başkanı Bekir Engürülü tarafından, tarım sigortalarına ilişkin uygulamalar, sigortalılık oranları,

Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Birol Celep tarafından, ihracatçı bakış açısıyla kurum üzüm üretiminde ve ihracatında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri,

Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürü Cengiz Özer tarafından, Enstitünün çalışma konusu, Türkiye bağcılığının gelişimi, bölgelerindeki bağcılık ile sorunlar ve çözüm önerileri,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyon Başkanı İsmail Bilen, İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır'ın Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Daire Başkanı Bekir Engürülü'nün sunumu münasebetiyle yaptığı konuşmasında iktidara sataştığını düşündüğüne ilişkin bir açıklamada bulundu.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 13.19'da toplantıya son verildi.

1 Mart 2018 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: İsmail BİLEN (Manisa)**BAŞKAN VEKİLİ: Necip KALKAN (İzmir)****SÖZCÜ: İbrahim Halil FIRAT (Adıyaman)****KÂTİP: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)**

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli bürokrat arkadaşlar, kıymetli basın mensupları; toplantı yeter sayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

İlk olarak, sunumlarını yapmak üzere, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü adına Faruk Fıratoglu Bey’e söz veriyorum.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR

1.- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı Faruk Fıratoglu'nun, Genel Müdürlüğün faaliyet alanları, stratejik hedefleri, kırsal kalkınma destekleri ile KOBİ tanımlı altındaki işletmelere destek verilmesi hakkında sunumu

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; öncelikle hepinize saygılarımızı arz ediyoruz.

Ben Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısıyım. Biz, TARSİM Daire Başkanı, Kırsal Kalkınma Daire Başkanı, Teşkilatlanma Daire Başkanı ve Toplulaştırma Daire Başkanı olarak, ekip hâlinde sizlere bir sunum arz edeceğiz.

Genel Müdürlüğümüz, gerek personel kapasitesi gerekse yaptığı iş ve işlemler itibarıyla Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının en büyük kapasiteli genel müdürlüklerinden birisidir. Misyonumuz, tarımsal altyapıyı düzenleyerek kırsal alanı yaşanabilir hâle getirmek ve kalkınmayı sağlamaktır. Vizyonumuz ise kırsalın çalışan, üreten, yaşanan ve korunan alanlar hâline getirilmesidir.

Genel Müdürlüğümüzde 7 genel müdür yardımcısı, 17 daire başkanı, bir de Genel Müdürlüğümüze bağlı örgütleri denetleyen Kontrolörler Başkanlığı olmak üzere 18 daire başkanlığı ve 748 personel bulunmaktadır. Personelimizin çoğunluğu teknik personeldir. Ayrıca, Bakanlığımıza bağlı 81 il müdürlüğünde Genel Müdürlüğümüzün faaliyetlerini yürüten şube müdürlükleri bulunmaktadır. Bu şube müdürlükleri ise Toplulaştırma ve Tarımsal Altyapı Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Şube Müdürlüğü ve Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Şube Müdürlüğüdür. Bunlar 81 ilimizde mevcuttur. Bir de Genel Müdürlüğümüze bağlı Tarım Alet Makineleri Test Merkezi Müdürlüğü bulunmaktadır. Ayrıca, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu olarak bilinen, IPARD da denilen bir kurum var. O kurumun da yönetim otoritesi görevini Genel Müdürlüğümüz yürütmektedir.

Genel Müdürlüğümüzün faaliyetleri 4 ana eksenle özetlenebilir. Birinci eksen çiftçiler, tarım işletmeleri ve şirketler olarak tanımlanabilir. Çiftçi kayıt sistemleri Genel Müdürlüğümüz tarafından yapılmaktadır. Çiftçilerin işletme kapasitelerinin güçlendirilmesi, bunlara ait desteklemeler ve kuraklık yönetimi yine Genel Müdürlüğümüz tarafından yönetilmektedir, izlenmektedir ve takip edilmektedir.

Tarım sigortası, Genel Müdürlüğümüzün çok önemli faaliyetlerinden birisidir. Bildiğiniz üzere, TARSİM son dönemde kamuoyunun gündeminde oldukça yer almaktadır.

Pazarlama faaliyetleri Genel Müdürlüğümüz bünyesinde yürütülmektedir.

İstatistik ve Değerlendirme Dairesiyle de tarımsal istatistiklerde yapılan çalışmaların değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Çiftçi örgütleri ve kooperatifler ekseninde ise Bakanlığımıza bağlı üretici örgütleri ve kooperatiflerin her türlü iş ve işlemleri bu ekseninde yer almaktadır. Bakanlığımıza bağlı olarak 5200 sayılı Yasa'ya göre kurulmuş olan üretici birlikleri var, 5996 sayılı Yasa'ya göre kurulmuş yetiştirici birlikleri var, bir de 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre kurulmuş tarımsal amaçlı kooperatifler var. Bunların her türlü kuruluş işlemleri, denetim işlemleri ve eğitim faaliyetleri Genel Müdürlüğümüzün ilgili daireleri tarafından yürütülmektedir.

Bir diğer eksenimiz olan Avrupa Birliği ve kırsal kalkınma ise Avrupa Birliği İlişkileri Genel Müdürlüğümüz tarafından organize edilmektedir. Özellikle "IPA" olarak bilinen katılım öncesi bileşen kapsamında beşinci bileşen olan IPARD'ın yönetim otoritesi Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün bizzat kendisidir. Buna ait kırsal kalkınma stratejisi, plan ve programlar ve politikalar da Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülmektedir.

Bir başka eksen ise tarımsal altyapı. Tarımsal altyapıda toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri, toprak etüt ve haritalama, sulama, arazi ıslahı, tarımsal çevre, arazi yönetimi ve coğrafi bilgi sistemleriyle ilgili çalışmalar da Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülmektedir. Aslında Genel Müdürlüğümüzün 154 ana faaliyeti vardır ve 1.245'ten fazla da alt faaliyeti vardır. Biraz önce de arz ettiğim üzere sizlere Sayın Başkanım, Genel Müdürlüğümüz oldukça büyük bir iş potansiyeline sahiptir.

78 milyon hektar ülkemiz alanının 23,8 milyon hektarı, sizlerin de bildiği üzere tarım alanı; bunun 14,5 milyon hektarı çayır, mera; 20,2 milyon hektarı orman; yerleşim, su yüzeyleri ve diğer alanlar ise 19,6 milyon hektar.

Aslında Bakanlığımızın 6 önemli stratejik hedefi vardır. Bunlardan en önemlisi tarımsal altyapı ve kırsal kalkınmadır ve bu da bizim Genel Müdürlüğümüzün görevidir. Bu kapsamda toplulaştırma çalışmaları yürütülmektedir, tarım parsellerini sayısallaştırma faaliyetleri yürütülmektedir. Bu yansıda da görüleceği üzere efendim, yaklaşık 23,1 milyon adet kadastro parseli, 32,5 milyon adet de tarım parseli bulunmaktadır. Bir kadastro parselinde de birden çok tarım parseli bulunabilmektedir.

Tarımdaki işletme sayısı ise 3 milyon, işletme arazisi büyüklüğü ortalama 59 dekar yani 5,9 hektardır. Bu da oldukça küçük bir rakamdır. İşletme başına düşen parsel adedi ise 11 adettir. Bu da tarımsal faaliyet yapılan tarım arazilerinin ne kadar dağınık bir şekilde olduğunu göstermektedir. 40 milyon malik sayısı vardır efendim. 13 malikin arazisi 1 kişi tarafından kullanılabilir. Ülkemizdeki 3 milyon tarım işletmesinin yüzde 65'i 50 dekarın altında, yüzde 83'ü ise 100 dekar altı araziye sahiptir yani ülkemizde tarımsal faaliyet yürütülen alanlar oldukça küçük alanlardır.

Arazi toplulaştırması faaliyetleri Genel Müdürlüğümüzün çok önemli bir faaliyetidir. Burada da görüleceği üzere efendim, çok dağınık olan parseller, parsel planlaması, blok planlaması yapılmak kaydıyla her parselin sulama kanalı ile yolla sınırını oluşturacak şekilde toplulaştırma faaliyetleri yürütülmektedir. Mesela şu örnekte efendim, bir önceki slaytta görülen dağınık parsel yapısı, bu slaytta görüleceği üzere, her parselin yola ve sulama kanalına sınırı getirilerek tarımsal faaliyetin daha rantabl şekilde yapılması sağlanmaktadır. Toplulaştırma sonrasında yatırım maliyetlerinde yüzde 40 tasarruf sağlanabilmektedir. Sulama oranı ise -çünkü ülkemizde sulama oranı oldukça düşüktür- yüzde

80'lerin üzerine çıkabilmektedir toplulaştırma sonrasında. Üretim girdilerinde de tasarruf ile üretim maliyetleri de azalmaktadır. Bu slaytta da bizim arazi toplulaştırma ve tarımsal altyapı faaliyetleriyle ilgili yaptığımız çalışmalardan örnekler sunduk sizlere.

Bir de Genel Müdürlüğümüz tarafından kara yolu, otoyol toplulaştırma faaliyetleri de yürütülmektedir. Bu örnekte görüleceği üzere Ankara-Niğde Otoyolu geçen köylerde toplulaştırma alanı ilan edilerek toplulaştırma faaliyeti yapılmıştır. Burada da amaç, Karayolları Genel Müdürlüğüne yapılan protokol gereğince efendim, kara yolunda kamulaştırmaz otoyol yapılmasını sağlamaktır. Bu örnekte görüleceği üzere, yaklaşık 1,3 milyar TL bir tasarruf sağlanmıştır. Burada toplulaştırma için harcanan ihale bedeli ise 296 milyon TL'dir. Burada bir gelişmeyi sizlere arz etmek isterim: Bu şekildeki toplulaştırmalarımıza yani otoyol toplulaştırmalarımıza vatandaşlar tarafından itiraz edilmiş, davalar açılmış, konu yargıya intikal etmiş ve netice olarak da Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulundan Bakanlığımız lehine karar verilmiştir ve otoyol toplulaştırmalarıyla ilgili Bakanlığımız açısından bir sorun kalmamıştır.

Arazi toplulaştırması faaliyetleri 1961 yılında başlamış olup 2002 yılına kadar 450 bin hektar toplulaştırma yapılmıştır. 2003-2017 yılları arasında ise 5,6 milyon hektar toplulaştırma yapılmış ve ikisini topladığımızda biten toplulaştırma miktarı 6,1 milyon hektardır. Şu anda Tarım Reformu Genel Müdürlüğü olarak biz 2,1 milyon hektar alanda toplulaştırma faaliyetlerini yürütmekteyiz ve biten toplulaştırma alanıyla birlikte 8,2 milyon hektar toplulaştırma çalışmamız devam etmektedir. GAP bölgesinde, KOP bölgesinde, DAP bölgesinde, DOKAP ve diğer iller olmak üzere yaklaşık 58 ilde, 247 ilçede, 4.127 köy, belde yahut da mahallede toplulaştırma çalışmalarımız devam etmektedir efendim. Toplulaştırma çalışmalarımızda hedef 14 milyon hektardır 2023 yılında. Dolayısıyla her yıl 1 milyon hektar civarında toplulaştırma hedeflenmektedir.

Genel Müdürlüğümüzün bir başka faaliyeti de tarımsal altyapıyla ilgili arazi ıslahı projeleri yani drenaj projeleridir. Bilindiği üzere, yetersiz su olduğunda ürün ve verim kayıpları olmaktadır. Fazla su da taban suyu yükselmesi ve tuzlanmaya sebep olup bu da verimde azalışa neden olmaktadır. Bu itibarla Genel Müdürlüğümüz tarafından tarım arazilerinin taban suyu ve tuzluluğu izlenmekte ve sorunlu tarım arazileri tespit edilerek bunların ıslahı yapılmaktadır. Bakın efendim, burada da şu kesitte beyaz kısım tuzlu kısım, tuzlanma olmuş taban suyu yüksekliğinden dolayı. Yaklaşık 59 bin hektar alanda arazi ıslahı çalışmalarımız devam ediyor, 98 bin hektar alanda da tamamlanmıştır. Burada da sağ alttaki örnekte de yine tuzlulaşmış bir kesit sizlere arz ediyoruz efendim. Burada da drenaj çalışmasından önce ve sonra pamuk bitkisi var resimlerde. Mesela drenaj öncesi verim dekara 300 kilogrammış, drenaj sonrasında 600 kilograma yükselmiş.

Genel Müdürlüğümüzün bir başka çalışması da sulama etkinliği çalışmalarımızdır. Sulamaya açılan alanların 8,5 milyon hektar olduğunu söylemiştik. Bunun şimdiye kadar yaklaşık yüzde 72'si sulamaya açılmıştır. Bu üstteki tabloda da Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 4 milyon hektar, mülga Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 1,3 milyon hektar ve halk sulamalarıyla birlikte 6,3 milyon hektar sulamaya açılmıştır. Ülkemizde su kaynaklarının, sizlerin de bildiği üzere, yüzde 74'ü tarımda kullanılmaktadır. Kalan yüzde 26'nın yüzde 12 ya da 13'ü sanayide, diğer kısmı da evsel kullanımda tüketilmektedir, kullanılmaktadır.

Yaklaşık 9 binin üzerinde sulama projesi bulunmaktadır. Bunların 386'sı Devlet Su İşlerine bağlı sulama birlikleri tarafından idare edilmektedir. Bakanlığımıza bağlı sulama kooperatifleri tarafından 2.500 sulama kooperatifiyle sulama projeleri işletilmektedir. Bir kısım belediyeler tarafından da işletilmektedir, bunun sayısı da yaklaşık 605. Ve köy muhtarlıkları tarafından da işletilen sulama tesislerinin sayısı da 6 bindir.

Su tasarrufu sağlayan modern sistemlerin desteklenmesi görevi Bakanlığımızın önemli bir çalışmasıdır. Bu kapsamda 2006 yılından itibaren başlamış bulunan Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı kapsamında gerek bireysel basınçlı sulama sistemlerine gerekse toplu basınçlı sulama sistemlerine destekler verilmiştir. Ayrıca Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerinde her yıl çıkan sübvansiyonlu kararname gereğince çiftçilerimize uygun vadeli ve faizli krediler verilmektedir. Basınçlı sulama sistemlerinde yapılan destekleme miktarı ise yaklaşık 354 milyondur. Ziraat Bankası ve tarım kredi kooperatiflerinden alınan uygun sübvansiyonlu kredilerle birlikte hibe ve kredi miktarı toplam 3,4 milyar TL'dir.

Bakanlığımız verimli ovalarımızı korumaktadır. Tarımsal üretim potansiyeli yüksek, yanlış kullanım sonucu risk altında olan ve yüzde 8 eğimin altında olan ve yaklaşık 100 hektar alana sahip olan ovalar "büyük ova" olarak tanımlanmış ve bunların korunması amacıyla 5400 sayılı Yasa'da bir değişiklik yapılmıştır. Bu kapsamda şimdiye kadar Bakanlar Kurulu kararıyla 192 adet büyük ova ilan edilerek koruma altına alınmıştır. Tespit edilen büyük ova sayısı 225 adettir, bunun toplam büyüklüğüse yaklaşık 7 milyon hektar alandır. Yani 23,4 milyon hektar tarım alanı olduğu dikkate alındığında oldukça önemli bir rakamdır.

Burada da büyük ovaların Türkiye haritasındaki dağılımı var. Şu anda 16 adedin çalışması devam ediyor, ilan edilecek de 17 adet büyük ova bulunmaktadır. Sadece Şanlıurfa'da 9 adet büyük ova ilan edilmiştir ve 937 bin hektar alana sahiptir bu 9 büyük ovanın toplam alanı.

BAŞKAN – Sayın Genel Müdürüm, Bakanlığın yaptığı faaliyetlerin tamamını arkadaşlarımız zaten takip ediyor, bizler de kısmen biliyoruz. Komisyon üyesi arkadaşlarımızın beklentileri, özellikle, Komisyonumuzun gündeminde bulunan bağcılıkla ilgili Genel Müdürlüğünüzün iş ve işlemleri ve bu husustaki desteklemelerin kimlere yapıldığı, lisanslı depoculukla ilgili desteklemelerin olup olmadığı, bunlar içerisinde birlik ve kooperatiflerin desteklenip desteklenmediği ya da bu hibelerden birlik veya kooperatifler -bir başka deyişle- istifade edebiliyor mu? Bunları özetlerseniz daha verimli, daha faydalı bir çalışma yapmış olacağız.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, aslında kısa bir sunum oldu ama şimdi aslında sizin belirttiğiniz noktaya, kırsal kalkınma desteklerine geldim ben. Genel Müdürlüğümüz, daha doğrusu Bakanlığımız kırsal kalkınmayı üç ana kaynaktan desteklemektedir; Bir genel bütçeden, bir de Avrupa Birliği fonlarından, IPARD'tan, bir de uluslararası fonlardan bölgesel kalkınma projeleri olarak. Kırsal kalkınma destekleriyle yapılan desteklemeleri de... Onun rakamlarını da getirdik, sizlere takdim edeceğiz efendim. Yani bağcılık sektörüne ne kadar destek vermişiz kırsal kalkınma kapsamında, onları size arz edeceğiz. Burada sübvansiyonlu kredileri getirdik Sayın Başkanım. Çünkü çiftçilerimiz özellikle -yani sizler de tabii ki biliyorsunuz- buradan ucuz, uygun kredi kullanabilmekteler. Özellikle, kırsal kalkınma kapsamında ve Genç Çiftçi kapsamında bağcılık sektörüne verdiğimiz krediler bulunmaktadır. Son dönemde, biz, özellikle, kırsal kalkınma kapsamında daha dar, az, küçük arazilere sahip ve gelir düzeyi düşük çiftçilerimizin daha çok yararlanması için çiftlik faaliyetlerini geliştirme kapsamında desteklemeler yaptık. Bu kapsamda -biz buraya gelirken de onu kararlaştırdık efendim- özellikle bağcılık sektörüne ihtiyacı olan -bağcılık yapılan illerle de irtibata geçerek- ve daha çok küçük çiftçilere yönelik desteklemelerin de bir sonraki çıkaracağımız tebliğde yer almasını planladık efendim, onu da size arz etmek istiyoruz.

Sayın Başkanım, kırsal kalkınma kapsamında -sizin belirttiğiniz üzere- bağcılıkla alakalı 285 tesise yaklaşık 86 milyon TL hibe desteği verdik. Yani bu hibe yüzde 50'si hibe. Yani bir o kadar da kendisinin yatırım yaptığını dikkate aldığımızda yaklaşık 180 milyon civarında bir yatırım kapasitesi var.

2016 yılında başlayan Genç Çiftçi Projesi kapsamında da bağcılık sektörüne 71 adet proje uyguladık, 2017’de de 40 proje uyguladık, bu sene de son kez uygulayacağız çünkü Genç Çiftçi Projesi 2016-2018 yıllarını kapsıyordu. Şimdiye kadar yaklaşık 111, bir o kadar daha uyguladığımızı düşünürsek... Genç Çiftçi Projesi’nde de, biliyorsunuz, 1 çiftçimize 30 bin TL hibe desteği veriyoruz.

Sayın Başkanım, başlarken söylediğim üzere, 5200 sayılı Yasa’daki üretici örgütleri var. Aslında bunların, üretici birliklerinin 5200 sayılı Yasa’da çok fazla faaliyetleri yok. 5996 sayılı Yasa’ya göre yetiştirici birlikleri, bunlar da bağcılıkla alakalı değil. Ancak kooperatifler, özellikle 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’na göre kurulmuş kooperatiflere, özellikle bağcılık yapılan bölgelerde bunlara yapacağımız hibe desteklerinde pozitif ayrımcılık yapıyoruz. Mesela TARİŞ’e yapmıştık Sayın Başkanım. TARİŞ bize gelmişti, güneş enerjisi yapmıştık. Elektrik maliyetlerinin yüksek olduğunu... Biz mevzuatımızı da değiştirerek kooperatiflere pozitif ayrımcılık yapmıştık ve TARİŞ sanıyorum 1 milyon TL civarında bir hibe desteği aldı geçen sene efendim. Yani bu tür kooperatifler bize geldiğinde... Ancak bizim Bakanlığa bağlı çok sayıda kooperatif olmasına rağmen gerçekten faaliyetini sürdüren kooperatif sayısı az. Sayın Başkanım yani bunlar bizim il müdürlüklerimizle de irtibata geçip bize ulaştıklarında biz onlarla ilgili pozitif ayrımcılık yaparak onlara destek veriyoruz.

BAŞKAN – Lisanslı depoculukta?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Tabii, lisanslı depoculukta desteğimiz de, çelik silolara...

Sayın Başkanım, özellikle biz çelik siloları depo olarak 81 ilde destekliyoruz. Bir projeye 1 milyon TL yani 2 milyonluk projeye 1 milyon TL hibe desteği veriyoruz 81 ilde. Çok fazla sayıda başvuru var ve bizde IPARD olan, olmayan il ayrımı yapılmaksızın bugüne kadar 577 çelik siloya, depoya destek vermişiz, yaklaşık o da 600 milyon civarında Sayın Başkanım. Yani bu desteğimiz her geçen yıl da artıyor. Bunu biz IPARD olan il, olmayan il ayrımı yapmaksızın 81 ilde uyguluyoruz. Bu sene de desteğimiz devam ediyor. 12. Etap’ın değerlendirmesi de şu anda devam ediyor. Bu bittikten sonra da, yaklaşık on beş yirmi gün sonra bir sonraki etaba çıkacağız Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Mesela, TARİŞ “Biz lisanslı depoculuk yapmak istiyoruz, öz sermayemiz veya kaynaklarımız yeterli değil ancak biz lisanslı depoculuk noktasında destek alamıyoruz.” diyor. Engel nedir?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Şunu arz edeyim efendim: Bizim kırsal kalkınma programının Bakanlar Kurulundaki tanımı, KOBİ ve altındaki işletmelere destek verilmesine dair. Biz daha çok kırsal alanda yaşayan ve... Yani kent ile kır arasındaki gelişmişlik düzeyini azaltmak için kırsal alandaki çiftçileri desteklemek istiyoruz. Dolayısıyla TARİŞ o tarımın dışına çıkabiliyor. O tür büyük kapasiteli şirketler olduğunda, bize geldiklerinde biz onlara ilave şirketler kurduruyoruz. Yani daha düşük, KOBİ altında... Yani hem sermayesi hem de çalışan işçi sayısı KOBİ tanımının altında olunca biz onları destekliyoruz, o tanımın üzerine çıkınca destek veremiyoruz efendim. Yani birim kooperatifleri o KOBİ tanımının altında, onları destekliyoruz ama TARİŞ gibi çok büyük kapasiteli yani sermayesi ve çalışan işçi sayısı... Biliyorsunuz, KOBİ tanımı ona göre belirleniyor. Sanıyorum 250’ydi çalışan işçi sayısı, 10 milyon TL üzerinde cirosu olunca biz onlara destek veremiyoruz.

BAŞKAN – Kanaatimce bu yanlış bir tanımlama. Yani bir gözden geçirilmeye değer diye düşünüyorum. Çünkü burası yine netice itibarıyla kırsal kalkınmayı teşvik ettiğimiz bölgelerde faaliyet gösteriyor ve mensupları da, üyeleri de bunlardan oluşuyor, müteşekkil.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, TARİŞ’in bir Genel Müdürü vardı, bir bayan Genel Müdürü, bize geldiğinde bu yeni şirketleri kurdular ve biz ona destek verdik yani biz yol gösterdik, yeter ki bize gelsinler efendim.

BAŞKAN – TARİŞ Üzüm Birliği mi?

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU - İncir Birliğinden bahsediyor Başkanım.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – İncirdi efendim, bir bayandı genel müdürü.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU - İncir Birliği idi, o farklı bir şey.

BAŞKAN – Peki, incire verdiğiniz şeyi üzüme niye esirgiyorsunuz?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Verebiliriz efendim, ona da verebiliriz, hiçbir sorun yok.

BAŞKAN – Mübeccel Hanım, şöyle gelin bakalım.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU - Herkesi saygı ve sevgiyle selamlıyorum

Biz kırsal kalkınma yatırımlarının ilk başladığı süreçte, KOBİ vasfı tanınmadan önceki süreçte TARİŞ Üzüm Birliği olarak 3 projeyle başvurduk ve bu desteklerden faydalandık. Daha sonra, formatı değiştirildi ve KOBİ vasfı kondu. KOBİ vasfı konduktan sonraki süreçte biz projelere başvuru yapamaz olduk. En son açılan kırsal kalkınma yatırımları, ekonomik yatırımlar hibe desteklerinde de yine lisanslı depo maksadıyla bir proje hazırlama niyetiyle başvuruda bulunmak istedik, yetkilerle görüştük, bize dediler ki: “Sizin KOBİ vasfınız yok, bununla ilgili başvuru yapamazsınız veya şirket kurun, farklı bir şirket kurun ama birlikler bu kapsamda değil.”

Sayın Genel Müdürümüzün bahsettiği, İncir Birliği. İncir Birliği örneği... Evet, İncir Birliği başvuru yapmış. Ama en son açıklanan ekonomik yatırımlara yazı yazdım ben ve Tarım Bakanlığının üst düzey yetkilileriyle de görüştüm, en son ek hibe yatırımı için dedim ki: Bizim bu lisanslı depo yatırımı yapmak adına bu projelere başvuru yapmamız gerekiyor, mevzuatta bir düzenleme yapmanız mümkün müdür? Bu konuda hiçbir şey yapılamayacağına ilişkin bize cevabi yazı gönderdiler, biz başvuru yapamadık.

BAŞKAN – Nereden?

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Tarım Bakanlığından.

BAŞKAN – Sayın Genel Müdürüm, soru-cevap şeklinde götürmeyeceğim ama ben de biliyorum, arkadaşların böyle bir talebi var. Bunu TARİŞ Üzüm Birliği olarak söylemiyorum, bir başka birlik de olabilirdi bu.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Efendim, biz not alalım, Hanımefendi’yle de irtibata geçelim.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Ben bir şey daha ilave etmek istiyorum eğer müsaade ederseniz.

BAŞKAN – Hadi, kısa kısa.

TARİŞ ÜZÜM TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ AR-GE MÜDÜRÜ DR. MÜBECCEL TOPUZOĞLU – Birlikler olarak bizim 14 bin üretici ortağımız var. Lisanslı depo yatırımı yapmak adına bu kaynaklardan faydalanmak istiyoruz. Mevzuatta KOBİ vasfının birlikler hariç tutularak tanımlanmasının bölgemize çok büyük fayda getireceğine inanıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Genel Müdürüm, şimdi cümlemi tamamlayayım.

Bu birlikler netice itibarıyla sizin de amaçladığınız, bizim de hedeflediğimiz belli bir kitleyi temsilen kurulmuş kooperatif ve birlikler. Üyeleri de bahsettiğiniz, tam da bizim de hedef kitle olarak belirlediğimiz o kırsal bölgeler. İşletmenin büyüklüğü ya da sermayesinin oluşu ya da ticaret hacminin bulunuşu bunlara destekleme yapılmaması yönündeki kararınızın doğru olduğunu göstermez. Hedef kitleye ulaşmak adına o hedef kitleyi bulunduğu bölgede mutlu ve müreffeh yaşatmak adına kanaatimce bu kararınızı gözden geçirmeniz gerekir.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Ben not aldım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Zahmet olacak.

Evet, buyurun, devam edin lütfen.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, daha önce arz ettiğim gibi, burada da kooperatiflerin dökümleri var yasalarıyla birlikte. Bu birliklerin ve kooperatiflerin her türlü denetimi Genel Müdürlüğümüze bağlı kontrolörler tarafından yapılmaktadır. 1163 sayılı Kanun’a göre kurulmuş 146 tarımsal kalkınma, 98 sulama ve... Bu Manisa’da efendim, Manisa ilinde.

Bildiğiniz üzere birliklerin dikey örgütlenmesi var, bunun en güzel örneği tarım kredi kooperatiflerinde mevcuttur, bir nebze de PANKOBİRLİK’te bulunmaktadır. Diğer yetiştirici ve üretici birliklerinde de her ne kadar dikey örgütlenme varsa da hiyerarşik bir yapı olmadığı için zaman zaman sorunlar çıkabilmektedir.

Üzüm ve asma fidanı üretici birlikleri: Burada da Manisa üzümün merkezi olmasına rağmen şu anda bir üretici birliği bulunmamaktadır.

BAŞKAN – Manisa’da ne yok dediniz?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Üzümle alakalı bir üretici birliği yok efendim. Aslında olmaması bana göre çok da büyük eksiklik değil çünkü üretici birlikleri çok fonksiyonel olmadı Sayın Başkanım. Yani bir gelirleri olmayınca çok fonksiyonel olmadılar. İşte TARİŞ gibi diğer kooperatifler, kendini kabul ettirmiş kooperatifler daha faal ve daha aktif efendim. Ama bizde de yani üretici birliği Manisa’da kurulmamış.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Edremit’te 22 tane asma fidanı birliği mi var?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Bunlar üye sayısı Sayın Başkanım.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – 22 tanesi güncel üye sayısı, öyle mi?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Evet, üye sayısı efendim.

BAŞKAN – Evet, Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, şu konuyu, müsaade ederseniz atlayalım: Tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgeleri. Çok da konumuzun dışında.

Ben aslında burada tarım sigortaları konusuna geçmek istiyorum. Sayın Başkanım, aslında tarımsal desteklemeler Bakanlığımızın çok önemli bir faaliyeti. Bu sene, biliyorsunuz, tarımsal destekleme bütçesi 14,5 milyar TL. Yani burada aslında Genel Müdürlüğümüz sadece ödeme işlemi yapmakta. Diğer iş ve işlemler diğer uygulama genel müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

Tarım sigortaları konusu önemli. Sayın Başkanım, müsaade ederseniz bu konuda Daire Başkanımız size ayrıntılı bilgi versin efendim.

2.- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Daire Başkanı Bekir Engürülü'nün,, tarım sigortalarına ilişkin uygulamalar, sigortalılık oranları hakkında sunumu

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım sigortalarıyla alakalı değerlendirme yaparken tabii ki biz Tarım Bakanlığı olarak veya üreticilerin tüm kademesindeki kişiler olarak onların gelirini artırıcı politikalar uygulamakla beraber dikkate almamız gereken en önemli husus da afetler. Çünkü afetlerle karşılaşılması gibi bir durum söz konusu değil. O zaman üreticinin zor gününde üretime devam edebilirliğini, sürdürebilirliğini sağlamak için birtakım çalışmalar yapmak gerekiyor. Genel Müdürlüğümüz bünyesinde de Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Dairesi var. “TARSİM” diye marka değer olarak adlandırdığımız sistem de bu sistem üzerinden çalışıyor. Burada önce bir algıyı düzeltmek gerektiğini hissediyoruz her yerde: TARSİM bir şirket değildir, TARSİM tarım sigortaları merkezi veya sistemi diye adlandırılan bir sistemdir ve bu sistemin yönetimi Tarım Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı kontrolündedir, aynı DASK gibi, Doğal Afet Sigortaları Kurumu vardır. Türkiye’de iki tane havuz modeliyle çalışan sistem vardır, bunlardan biri DASK’tır, Hazine Müsteşarlığı yürütür. TARSİM de Bakanlığımız koordinesinde yürütülmektedir. Dünyada bu sigortanın değişik uygulamaları var. Hasar sigortası... Buna ilk baştan birkaç şey söyleyip daha sonra bağcılıkla alakalarını söyleyeceğim Başkanım.

Devlet sigortası olarak uygulanan var, İran’da uygulanıyor bu, Fas’ta uygulanıyor. Özel sektör sigortası olarak uygulanan var, Almanya’da uygulanıyor bu. Daha çok başarılı olanlar devlet-özel sektör iş birliği; İspanya’dan, Amerika’dan tutun da bu işle alakalı olan birimlerde uygulanıyor.

Burada gördüğünüz özellikle önemli bir husus var: Dünyada sigortanın gelişme özelliği itibarıyla yeşil renkli gözükenler sadece prim desteği veren ülkeler, sarıyla görülen ülkeler hem prim hem hasar fazlası ki bunlar Türkiye, İspanya, Polonya, Güney Kore, Amerika Birleşik Devletleri ve Alaska. Kırmızıyla hasar desteği veren Kazakistan var. Geri kalanlarda da yok. Zaten dikkat ediliyorsa, Afrika bölgesinde sigortanın gelişmediği gözüküyor. Yani üretici, gelirinin artmasına paralel olarak gelirin istikrarını koruma sistemi gerekliliği duyuyor. Hatta Afrika Yatırım Bankası Türkiye’den model olarak TARSİM’i anlatması için... Kenya, Uganda gibi ülkelere de gidip bunları anlatmaya çalışıyoruz efendim.

Dünyada 31 milyar dolarlık bir piyasa var sigortada. Bunun 15 milyar doları Amerika Birleşik Devletleri tarafından üretiliyor. Özellikle son yıllarda en önemli gelişmeyi gösteren Çin’de 6 milyar dolar. Türkiye’yi burada övünülecek bir noktaya koyabiliriz Sayın Başkanım. Türkiye 2015 yılı rakamlarına göre 433 milyon dolarlık üretimiyle portföy boyutunda Fransa ve İspanya’dan sonra

3'üncü sırada. Bu bizim kendi rakamsal değerlendirmemiz değil, Dünya Sigortacılar Birliğinin rakamları olarak söylenebilecek özellik yani tarım sigortasındaki gelişme düzeyi içerisinde. Daha da işin başındayız, daha da çok geliştirmemiz gereken alan olmasına rağmen.

Ben buradan TARSİM'in genel olarak üyelerimiz tarafından, vekillerimiz tarafından bilindiğine inanarak şu özelliğe geçmek istiyorum: Bağcılıkla alakalı işlerimiz ne? Biz bağcılığın nelerini sigortalıyoruz? Bunun karşılığında ne gibi ödemeler yapıyoruz? Efendim, bu havuz modeli sistemi içerisinde çalışırken bir defa bağın asmalarını sigortalıyoruz. Asmalar yangına, doluya, heyelana, depreme, sele, su baskınına karşı sigortalaniyor.

BAŞKAN – Don?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Asma.

İki: Üzümü, kendi ürününü sigortalıyoruz.

Don yok asmada şu an efendim.

BAŞKAN – Niye?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Bununla alakalı çalışma var Bilim ve Danışma Kurulunda. Tabii, şimdi, sigortacılıkta mutlaka aktüeryal çalışma, bildiğiniz gibi, yapılmak zorunda. Teknik çalışmayı yapabilmek için üniversitelerimizin seçkin öğretim üyelerinden oluşan 22 kişilik bir Bilim ve Danışma Kurulu var. Bu Bilim ve Danışma Kurulunda profesör hocalarımızla projeler değerlendiriliyor. Konunun biri de bu efendim. Yani kış donu diye adlandırdığımız özellik şu an asmalarda sigorta kapsamında değil. Bunun sigortalaniabilirliği için bir teknik çalışma gerekiyor, aktüerya hesabı yapabilmemiz için. Bu çalışma özelliğini belirtmek istiyorum.

İki: Üzüm ürün olarak sigortalaniyor. Ürünün de hem don riskine karşı hem dolu paketinde dolu, yangın, fırtına, hortum, heyelan, deprem, sel, su baskını risklerine karşı sigortası var. Asmanın bir diğer ürünü olan yaprağın sigortası var geçen yıl başlatmış olduğumuz. Özellikle Manisa-Denizli bölgesindeki üreticilerimizin, Tokat bölgesindeki üreticilerimizin istemesine paralel olarak asma sigortası var.

Bunun haricinde, bağların üzerine örtülen örtülerin sigortası var, yaptırmak isteyenlere.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Her biri için ayrı mı? Mesela üzümde dona karşı sigorta için, dolu için ayrı ayrı mı? Şu asma ve üzümdeki sigorta uygulamasını biraz daha detaylandırırsanız sevineceğim çünkü “Dona karşı sigorta var.” diyorsunuz ama primin dışında artı bir prim mi ödeniyor? Diğer sigortalar nedir? Kapsam içerisinde, bir paket içerisinde ne vardır? Artı ne yapılması gerekiyor? Bunları öğrenmek istiyorum açıkçası.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Sayın Vekilim, ben, önce temel olarak neleri sigortaladığımızı belirtip ondan sonra da fiyat bazında da size bilgi arz etmek istemiştim.

Bizim birinci olarak, çiftçimiz müracaat ettiği zaman, ÇKS'sini güncellediğinde üzüm ürününü sigortalayabiliyor. Bu sigortalamada hem dolu paketi hem don risk paketini satın alabiliyor. Bunu aldığı zaman don riski teminatta. Ne zaman? Gözler kabarmaya başladığı andan itibaren kapsamda. Bununla beraber, dolu paketi kapsamda; ki dolu paketinin içerisinde yangın, fırtına, hortum, heyelan, deprem,

sel, su baskını risklerinin tamamı var. Bunun için biz -rakam olarak da söyleyeyim efendim size- 1 dekara 2.754 TL sigorta bedeli, 122 liraya sigortalıyoruz. Standart olarak hem don hem dolu riski paketi beraber.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ayrı ayrı olursa?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Ayrı ayrı olursa, dolu için sadece 61 lira. Dolu paket riskini alırsa....

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sadece dolu olursa?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Sadece dolu değil, biz doluyu paket olarak veriyoruz efendim “dolu” dediğimiz zaman yangın, fırtına, hortum, heyelan, deprem hepsi içerisinde ek olarak ve bunun prim fiyatı 61 TL. Çiftçimizin ödeyeceği rakamları söylüyorum tabii ki. Bunun karşılığı olarak da devlet tarafından da desteklememiz var. Biliyorsunuz, don riskinde yüzde 66,7; dolu paketinde de yüzde 50 oranında devlet desteği var.

Yine önemli bir özellik olarak, tabii ki “Eğer üreticimiz bu riske karşı sigortalattığı zaman, zarar gördüğünde ne alıyor?” sorusu da gelebilecektir, ben onun da bilgisini size art etmiş olayım. Üzümde bu söylemiş olduğumuz 2.745 liralık bedelle bir dekar alanı sigortalattınız, Allah korusun, yüzde yüz hasar oldu. Ne hasarı oldu? Dolu hasarı oldu. Dolu hasarında çiftçimize ödediğimiz hasar tazminatı 2.196 TL. Bu çok önemli bir rakam efendim. Dekara 2.196 TL -dolu riskinden- yüzde yüz zarar gören bir üreticiye ödediğimiz rakam. Don riski için sigorta yaptıran bir üreticimize ödediğimiz ise yüzde 63 oranında; o da 1.729 lira. Ama üreticimiz “Ben daha fazla prim ödeyip daha fazla riski almak istiyorum.” derse onun da önünü açtık. Bu yüzde 63’ü 72 ve 81 oranında da ödeyebiliyoruz. Bunun için tabii ki ek prim ödeme zorunluluğu var.

Bu üzüm konusundaki sigortalılık bizim TARSİM’in en memnun olduğu, en iyi kendimizi anlatabildiğimiz grup çünkü özellikle 2015 ve 2016 yılında -bölgemizi iyi bilen sayın vekillerimiz çok iyi bilecektir- Manisa bölgesinde, İzmir bölgesinde, Ege Bölgesi’nde üzümçülerin, üzüm yetiştiricilerinin ayakta tutulmasını sağlayan en önemli sistemlerden biri oldu, sadece iki yılda 250 milyon TL gibi bir ödeme rakamına ulaşmış oldu. O son slaytımızda da size ülke genelimizdeki önemli illerimizin sigorta verilerini verdik. Bu yıl bir ilavemiz daha oldu sigorta konusunda Sayın Vekilim. Önemli özellik itibarıyla da telli terbiye sistemlerini de sigorta kapsamına aldık, yaptırmak isteyenler için çünkü fırtınadan devriliyor -biliyorsunuz- önemli özellik olarak, hortumdan zarar görebiliyor. Bunu yaptırmak isteyenlere de... Tabii onun koşulları var yani telli terbiye sistemi betondan mıdır, demirden midir, hangi özelliklerdedir? Onun için tam olarak rakam veremiyoruz ama ön fizibilite yaptırıyoruz, risk incelemesi yaptırıyoruz ve çiftçimizin o mağduriyetini gidermeye çalışıyoruz.

Çiftçi Kayıt Sistemi’ne kayıtlılıktaki Manisa’da yüzde 60’a ulaştık. Yani Türkiye’de TARSİM’in en yaygın olduğu birinci yer Tekirdağ -kanolada yüzde 70’tir, ki kanolanın ekiliş alanı daha dar- ikincisi de daha geniş ekiliş alanı olması münasebetiyle üzüm, yüzde 60 oranında sigortalılık oranına ulaştı. Bu da oradaki üreticimizin özellikle ekonomik değer olan ürünlerini kaybetme riskini çok iyi algıladıklarını, TARSİM’den de bu manada karşılıklı olarak etkileşimi değerlendirdiklerini düşündürüyor bize.

BAŞKAN – İstatistiki bir bilgi var mı elinizde? 2015 yılında vatandaşımız, hakikaten hemşhçilerimiz memnundu, mutlu oldular yani afet nedeniyle yaşadıkları sıkıntıdan dolayı TARSİM’in kendilerini desteklemesinden ya da tazminatını ödemesinden mutlu oldular. O yıl ile o yıldan önceki dönem ve bugünkü durumda sigortalılık durumu arttı mı artmadı mı? Bir veri var mı elinizde?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Rakamlar
var ama ben şöyle genel değerlendirme yapayım Başkanım:

Kesinlikle sigortalılığın temel prensibi bu zaten. Hasar görülen yılın ertesi yılında sigortalılık pik noktaya çıkar. Bu, fındıkta çok görecelidir çünkü fındıkta risk aralığı daha geniştir üzüme göre. Dolayısıyla, 2014’te fındıkta zarar oldu, 2015’te müthiş, şimdi düştü yani zarara bağlı olarak artıyor ama Manisa’da bir istikrar var. Ben önemli özellik olarak onu söylemeye çalışıyorum. Manisa’daki sigorta verilerinde her geçen yıl üstüne koyarak istikrarlı büyüyor. Burada bizi sevindiren, Manisa, Denizli’deki -onu da unutmamam gerekiyor, Denizli de çok önemli bir üretim sahası- verilere baktığımız zaman bu rakamlar her geçen yıl -tabii, bu rakamlarımız genel, sonuç itibarıyla verdik, 2016-2018 olarak- artıyor. Bu da üreticinin faydalandığını görmek açısından önemli. Burada, tabii, önemli özellik olarak sahada sayın vekillerimizin bunun bir devlet projesi olduğunu anlatmalarının çok önemli olduğunu -özellikle çiftçiler üzerinde- belirtmek istiyorum çünkü üreticimiz genel olarak “sigorta şirketi” deyince algıda bir sorun yaşıyor ama TARSİM sigorta şirketi değil yani İstanbul’da kurduğumuzda -kanunun yazılışından sizlerin desteğiyle çıkardığımız kanunda- biz “Özel sektör mantığıyla çalışsın ama devletin otokontrolünde olsun.” dedik yani bunun Bakanlıkta kontrolü var, şirket kendi başına hiçbir karar alamaz, hiçbir şey yapamaz. Yani tamamen karar mekanizması Havuz Yönetim Kurulu; Havuz Yönetim Kurulunun 4 üyesi de Bakanlık ve Hazine Müsteşarlığından. Yani burada önemli özellik olarak bunu önemseme açısından düşünüyoruz.

Yine, son söyleyeceğim bir husus var efendim kısa kesmek açısından. Üzümde geçen yıl yaşadığımız bir sorun daha var özellikle üreticilerimizden kaynaklı; o da güneş yanıklığı yani güneşin fazla ısısından kaynaklı olarak kalite kaybına neden olması açısından renk değişikliklerine yol açması. Biz, bu ölçüyü de Bilim Danışma Kurulunda bu yıl değerlendirdik. Ahmet Altındişli Hocamız, yine Selçuk Üniversitesinden Prof. Lütfi Pırlak Hocamız, Denizli Pamukkale Üniversitesinden Yrd. Doç. Aysel Yeşilyurt Er Hocamızla beraber, Manisa Bağcılık Araştırma Enstitümüzü de içine katarak bir proje yaptık, proje onaylandı ve iki yıl, biz, güneşten etkilenme çeşit bazında... Çünkü sigortacılıkta popülizm yapma şansımız yok, bir teminat veriyoruz, bunun bir reasüransı var, devlet olarak hasar fazlası desteği veriyoruz. Bunun hesabını kitabını yapmadan yapma şansımız yok. Bu iki yıllık değerlendirme sonucunda da güneş ışığının çeşit bazında etkileri, toprak işlemeyle değişkenliğini, yaprak alımına bağlı değişkenliklerini araştıracağız ve bu riski de sigorta kapsamına almış olacağız efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Kamil Bey, sualiniz devam ediyor mu?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Ben, şahsen söylüyorum, katılabilirsiniz, tarla üretiminden, açık alan üretiminden bahsediyorum, kontrollü şartlarda, sera veya kapalı alanda hayvancılık yapılan ahır, kümes vesaire gibi yerlerin dışında açık ortamda ve doğal afetlere açık olan üretim koşullarında karşılaşılan doğal afetlerin zararının sigortalamak üzerinden üreticiye yüklenmesinin doğru olmadığını düşünüyorum. Bu doğal afetin üreticinin sorumluluğunda veya önleyebileceği bir durum olmaması sebebiyle bunu söylüyorum. O nedenle, doğrudan ve tamamen koşulsuz ve şartsız devlet tarafından -yani hepimizin vergileriyle- o hasarın tespit edilip üreticinin zararının karşılanması... Bunu popülizm adına söylemiyorum ya da bir siyaset adına da. İnsanı olarak düşünüyorum. “Bunu sigortala, prim öde, ödemezsen bu doğal afetin

zararını sen üstlenirsin.” demek kontrol edemediği, önleyemediği doğal afetlerin bedelini çiftçiden almak anlamına gelir. Tabii, devlet desteği var yüzde 50-yüzde 50, onu biliyorum, yarın bir gün belki de o sistem oturunca devlet desteği de yavaş yavaş yüzde 25’e, sonra da sıfıra doğru gidebilir. Tamamen bu piyasa koşulları, serbest piyasa koşulları nedeniyle burada çiftçiye hak etmediği bir yük olarak görüyorum.

Bunu belirttikten sonra şunu da söylemek istiyorum, bunu sizden de duymak isterim, doğru yanlış, yanlış biliyor olabilirim: Bu hasar tespiti konusunda sağlıklı, gerçekçi ve üreticinin gerçek hasarının karşılanması konusunda, ne bileyim, çok doğru, gerçekçi tespitler yapılmadığını ve hasarın da biraz gecikmeli karşılandığını, kimi zaman bunun bir sene yüzde 3 faizli erteleme, öteleme vesaire gibi durumlarla karşılandığını da duyuyoruz. Burada hasarın, kalite düşmesi, bir sonraki yılın mahsulüne yönelik verim ve kalitedeki hasarın vesaire gibi biraz kapsamlı olup olmadığını sormak istiyorum açıkçası. Çünkü bu tür dolu ve özellikle don koşullarında çiftçiye eksik ödenen bir destek ya da bu sigorta üzerinden hasar bedeli çiftçiye daha da büyük bir yük altına, zorluk içerisine sokacaktır diye düşünüyorum. Bu konuda düşüncenizi almak isterim açıkçası.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı İsmail Bilen’in, İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır’ın Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Daire Başkanı Bekir Engürülü’nün sunumu münasebetiyle yaptığı konuşmasında iktidara sataştığını düşündüğüne ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Evet, yine 60’a göre bana sataştınız diye düşünüyorum yani en azından iktidarımıza sataştınız diye düşünüyorum.

Kısa bir bilgi vereyim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İktidara sataşmadım ben.

BAŞKAN – Çok güzel bir popülizm yaptınız, hamaset de kokuyor. Geçmişten bu yana tüm siyasi partiler, bu ülkeyi idare eden tüm hükümetler...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben sorumu kuruma sormuştum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ben size muhatap olarak, siyasi iradenin temsilcileri olarak kısa bir bilgi vereyim.

Kendi iktidarınız dönemi de dâhil -açar bakarsanız- herkes tarım sigortasını getirmekten söz eder, Sayın Bakanım da hatırlarlar. Tüm iktidarlar, tüm siyasi partiler bunu...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Biz iktidar olmadık.

BAŞKAN – Bu anlayışla biraz zor olacaksınız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İşte bu anlayış...

BAŞKAN – Şimdi, bakın, arkadaşlarımız yani dikkatinizden kaçmış olabilir şurada bize bütün dünyada uygulanan tarım sigortasının kapsamını gösterdiler. Dünya sigortalama sistemi üzerinden çalışıyor. Ülkeniz çok zengin olur, kaynaklarınız çok fazla olur, hiç para almadan da sigorta yaptırmadan da bu insanlara bu ödemeleri yapabilirsiniz.

İkincisi, memurlardan kesilen sigortadan tutun aracınıza yaptırdığınız sigortaya varıncaya kadar, sizin öngörmediğiniz, hesap etmediğiniz, beklemediğiniz bir afetten dolayı bir mağduriyet olursa, kolektif toplanan bir sermayeden bu zararınızın karşılanması -sigortacılık sistemi için söylüyorum- hedeflenir. Bütün dünya bu sigorta kapsamını, bu sigortayı yaygınlaştırmaya çalışırken ve Türkiye de bunda çok ileri bir noktadayken bu eleştiriyi biraz haksız bulurum. “Biz iktidara gelince hiç kimseden sigorta primi almayacağız, işçiler dâhil, sanayiciler dâhil, araç sahipleri dâhil.” dersiniz bu

da bir tercihtir, vatandaş ikna olursa, bu anlayışı da iktidara taşırsa siz bunu hayata geçirirsiniz. Ama bugün, tekrar söylüyorum, bu ülkeyi idare eden tüm hükümetler tarım sigortasının hayata geçirilmesi için ciddi mücadeleler vermiş ve bu bize nasip olmuş. Hiç kimse de bunu başaramamış, öz kaynak bulunmadığından dolayı, devletin hazinesinin buna müsait olmamasından kaynaklı. Dolayısıyla bu eleştiriyi biraz haksız bulurum.

Sayın Bakanım, siz de sorun arkadaşımız diğer soruyla birlikte cevap versin isterseniz.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Baştaki sunuşu yapan Sayın Genel Müdür Yardımcımıza da dâhil değil mi sorabileceğimiz şeyler?

BAŞKAN – Tabii tabii Sayın Bakan.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Çünkü geçen sefer usulde bir yanlışlık yaptık Sayın Başkanım, onu da hatırlatmak isterim. Ziraat odaları başkanlarımız, ilçe ticaret borsası başkanlarımız geldiği zaman, sunuşu yapan gitti. Siz soru sormak istediğimizde sunuşun sonunda sormamızı istediniz. Dolayısıyla sona kalan dona kaldı, ben o sorularımı soramamıştım. Şimdi -çalışma metodolojisi açısından, usul açısından söylüyorum bunu- gelen misafirlerimizin arasında söze mi girelim, yoksa onların sunuşları bittikten sonra mı yapalım?” konusunu da kendi aramızda bir tefekkür edersek çok iyi olur.

Şimdi bu usul lafından sonra, izninizle...

BAŞKAN – Özür diliyorum, bir bilgi paylaşayım.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – 60’a göre mi konuşacaksınız efendim?

BAŞKAN – Yok yok.

Sayın Bakanım ama o gün “Yemekten sonra devam edelim mi?” diye sizlerin kararını sormuştum.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Evet ama ben soruyu soramadım, onu anlatmak istiyorum şimdi Başkanım.

BAŞKAN – Ama hep beraber karar verdik. “Toplantıyı bitirelim.” dendiği için arkadaşlarımız gitti, yoksa hep beraber yemek yedik aşağıda.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Peki, toplantının sağlığı açısından, o zaman ben her sunuşun arasında izninizle söze gireceğim.

BAŞKAN – Estağfurullah.

Buyurun.

II.- SUNUMLAR(Devam)

2.- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Daire Başkanı Bekir Engürülü’nün,, tarım sigortalarına ilişkin uygulamalar, sigortalılık oranları hakkında sunumu(Devam)

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Şimdi, Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcımız, sunuşu yaparken -sigorta meselesine sonra gireceğim- çelik silo yaptığımızı söylemiştiniz ancak bu, bizim anlatmak istediğimiz, daha doğrusu öğrenmek istediğimiz lisanslı depoculukla ilgili bir mevzu değil, o farklı bir olay.

Şimdi şu konu aydınlanmadı, ben de özellikle şu konu üzerinde sizin, Bakanlık olarak, hassaten Genel Müdürlüğünüz olarak çalışmanızı bekliyorum: Biz burada genelde, çağırdığımız kurumlardan, bağcılık sektörü ve kuru üzüm piyasasının, üzüm üreticilerinin sorunlarını, çözüm yollarını ve kamu olarak bize önerebileceğiniz alanlar var mı onu duymak istiyoruz. Yoksa, Tarım Bakanlığının ne yaptığı

ne ettiği... Özeldede Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün yaptığı güzel çalışmaları öğrenmek tabii ki bizim dede hoşumuza gidiyor ama vakit açısından, verimli kullanmak açısından bir kere bunu ayırt etmemizde fayda vardı.

İkincisi: Sigortayla ilgili bilgileri veren sayın başkanın her söylediği şeyi buraya yazmanıza rağmen onları yazmamışsınız. Bakın, bu bir eksiklik. Yani şimdi Türkiye Büyük Millet Meclisine gelen kamu temsilcilerinin özellikle dikkat etmesi gereken bir şey vardır arkadaşlar, ben de kamuda çalıştım-bunu biliyorsunuzdur, bilmiyorsunuzdur- buraya gelirken bizden özel istenen bütün bilgilerle donatılarak geliriz. Diğer şu konu çok güzel bir çalışma, hiç itirazım yok ancak ben burada üzümle ilgili bir şey duymak için pertavsız elimde arıyorum yani o kadar da az ki. Bu Komisyonun görevi bu. Yani Tarım Komisyonuna gitseydiniz bu sunuşunuz mükemmeldi, bir 10 numara alırdı ona bir itirazım yok ama biz üzümle ilgili bir şey sormak istiyoruz size.

Şimdi bu kırsal kalkınmada KOBİ tanımıyla... Mevzu TARIŞ'ten açıldığı için bir kez daha onu söyleyeceğim size. Şimdi, KOBİ tanımı meselesi: KOBİ'nin altındaki işletmeye "mikro işletme" deniyor Sayın Genel Müdürüm. Ona aslında çok basit bir şeyle koyabilirsiniz ve dolayısıyla diğer tanımları da kapsamış olur yani TARIŞ'ı de kapsamış olursunuz, diğer kurumları, diğer kooperatifleri de kapsamış olursunuz. Ama niyetiniz bunu yapmak ise bunu yaparsınız, değilse, zaten anlaşılıyor ki... Bunu yapan, bunu çıkaran yani mevzuat çıkaran yasa yapıcı özellikle bir tanımlama yapmak istemiş yani KOBİ tanımını bunun için getiriyor.

Biz Sanayi Bakanlığındaiken bu tanımı özellikle yapardık çünkü bu doğru bir tanımlamaydı yani Türkiye'de işletmelerin yüzde 99'u KOBİ olduğu için bu tanımın bir yanlışsı yok ama tarımda bunun geçerli olmadığı ortada. Bunu lütfen hem Sayın Bakanla hem yetkililerle paylaşarsanız seviniriz, zaten Komisyonumuz da bunu öneri olarak raporuna yazacaktır diye düşünüyorum.

Bir diğer konu: Şimdi, ben de aynı Sayın Başkan gibi merak ettim, niye asmayı bu kapsamadı, sizin sunuşunuza geliyorum. Bir kere bunun olması lazım.

İkincisi: Bizim alanımız, burada konuştuğumuz konu, kuru üzümle ilgili var mı? Şimdi siz üzümü söylediniz, o yaş üzüm, asma da tamam, olmadığı çıktı ortaya. Ama kuru üzüm meselesi açıkta kaldı, bir kere onu da öğrenelim. Yani onun uğrayabileceği herhangi bir zarar, maruz kalacağı herhangi bir dışsal faktörden dolayı böyle bir olayla karşı karşıya kalınıyor mu, bir de onu sizden rica edeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Affedersiniz, şunu mu kastettiniz Sayın Bakanım: Sergideyken mesela üzüm...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Evet, aynen.

BAŞKAN – Sergideki serili üzümü de kapsıyor mu?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Cevap vereyim isterseniz Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Şimdi, ilk sorudan, hocamın sorduğu sorudan başlayayım.

Tabii, sizin de söylediğiniz gibi, sigorta şart yani Çin şu an 2'nci büyük oldu. Çin bile, sigortada, mutlaka kendisinin, üreticisinin elini taşın altına koyma ihtiyacı hissediyor. Dolayısıyla 2090 sayılı Kanun vardı -sizler de çok iyi bilirsiniz- tabii afetten zarar gören çiftçilerin zararlarının karşılanmasına yönelik.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – En büyük sigorta da devletin sigortasıdır.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Evet.

Ama yüzde 40 orada bir barem var çünkü total orada... Kanun gerekçisini de okuduğunuz zaman zaten kanun koyucumuz zararı karşılamak için çıkartmamış o kanunu; yaşımsal, hayatı devamlılıkta bir zorluk olursa. Yani “O tarlada yüzde 40 zararı olursa değil, çiftçi yaşamını devam ettirmekte bir zorluk çekecek derecede hasar görürse bir destek alsın.” mantığı içerisinde koymuş. Oradan zaten -1977’de çıkmış- 2003, 2004’e kadar da çok ciddi bir ödeme de yok yani çiftçi memnun değil, onun için bir arayıştı sigortada, özellik itibarıyla don afetiyle bir ödeme oldu.

ERDOĞAN ÖZEGEN (Niğde) – Olamaz zaten.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Burada hasar tespitiyle alakalı da hocam... Tabii, burada ziraat mühendisleri bunlar yani bunlar TARSİM’in kendi üyesi değil. Burada eksper arkadaşlarımız, bitkisel üretimde ziraat mühendisi, ziraat teknikeri, ziraat teknisyenidir. Bunlar sınavla giriyorlar, Sigortacılık Genel Müdürlüğü “SEGEM” diye adlandırdığımız eğitim merkezi var, sınavı orası yapıyor. Ön eleme sınavından geçiyorlar, yüz dört saatlik bir eğitim alıyorlar, bir sınava daha tabi oluyorlar ve bağımsız kişi olarak eksper oluyorlar. Biz vatandaşın hakkı zayı olmasın diye, bu söylemiş olduğunuz eleştirilere karşılık olsun diye birinci ekspertize itiraz edildiği zaman iki kişi gönderiyoruz tek göz görmesin, iki göz görsün farklı farklı diye. İkinci ekspertize gidiliyor, ikinci ekspertize itiraz edilirse tahkimin yolunu açtık. Tahkimde, biliyorsunuz, sigorta davalarına Yargıtayda 11. Hukuk Dairesi bakıyor, en erken biteni beş yıl. Biz çiftçi mağdur olmasın diye, TARSİM olarak, bu yönde de adım atarak beş ayda bitmesi gereken tahkimin de yolunu açtık burada. Yani çiftçi eğer bundan da mutmain olmazsa öncelikle tahkime de gidip hakkını arayabiliyor ama bunların hiçbirini şey yapmazsa yine mahkemeye gitmek suretiyle hakkını arayabilir yani hak aramada bir şey yok. Burada ama önemli bir hususu belirtmek istiyorum: İlk baştan bugüne kadar 8,5 milyon poliş kestik efendim, on binde 1’dir mahkemelik olduğumuz çiftçi sayısı yani diğer sigorta branşlarına bakarsanız yüzdelerle bir cevap karşılığı bulunur, TARSİM’de on binde 1’dir. Biz çiftçilerimize bunun zararını karşılama mantığı içerisinde yaklaştığımızı anlatabildiğimizi düşünüyoruz. Bunu önemli özellik olarak belirtmek istiyorum.

Gecikme konusunda kırk beş gün, şu an bizim genel Sigortacılık Kanunu’na göre ödenmesi gereken özellik yani hasar olduktan sonra, tespit ve diğer işlemler bittikten sonra kırk beş gün; TARSİM’de otuz gün efendim. Otuz günü geçen resmi olarak bir ödeme... Burada size gelen yanlış bilgiler şöyle olabiliyor: Hasat tarihini çiftçimiz bildiriyor. Çiftçimiz biraz primi geç ödeyeyim diye –biz primi de peşin almıyoruz biliyorsunuz, yüzde 25’i peşin, geri kalanı da hasattan bir ay sonra çiftçi öyle zorlanmasın diye- hasat tarihini geç bildiriyor. Geç bildirdiği zaman hasat tarihi bitecek, ondan sonra otuz gün içerisinde ödüyoruz. Yani buradaki en ince nokta hasat tarihinin doğru tespit edilmesiyle ilgili.

Borç erteleme ise her yıl Hazine Müsteşarlığı tarafından çıkartılan sübvansiyonlu kredileri kapsayan bir uygulamadır. Bu zaten tarım sigortası yaptıranları kapsıyor çünkü sübvansiyonlu kredi kullanabilmeniz için tarım sigortası yaptırma şartı var. Zararını ilave, bir artı olarak çiftçimiz hem tarım sigortasından karşılanmış oluyor hem de borçlarını yüzde 3 faizle bir yıl ötelemiş oluyor, o da kendini o zarardan rahatlatılabilmeye yönelik olarak. Bunları arz etmek isterim.

İkinci özellik olarak sayın bakanımızın sorularından: Efendim, asmada don riskini veren tam böyle teknik olarak, teknik kişilerce bağcılık konusunda demin o söylediğim hocalarımız uzman kişiler... Dondan mı kaynaklandı, periyodisiteden mi kaynaklandı, toprak ve asma uyumsuzluğundan mı kaynaklandı; bunun tam kesin ölçümü yok. Burada çekincemiz teknik, yoksa diğer riskleri verirken yani “Her türlü riski kapsama alırken bunu almayalım.”daki... “Ölü kol” diye adlandırılan bir hastalık var, ondan mı kaynaklandı? Bunları sigortacılıkta teknik olarak tespit edemediğimiz müddetçe palyatif çözüm veya oportünist bir çözüm olur. İtalya bizimle beraber başladı -Sayın Başkanım, bunu da size özellikle arz etmem lazım- sigortacılığa; bakabilirsiniz, 2005’te kanun çıktı, 2007 yılında değiştirmek zorunda kaldılar çünkü başkanları ziraat odası başkanıydı bizim Türkiye’deki karşılığı itibarıyla; iki yıl sonra değişti, devlet görevlisi başkan oldu. Yani tarım sigortasında popülizm yapılırsa sistemi sürdürülebilir kılamazsınız çünkü başka kaynağımız yok. Çiftçiden düşük bir ücret, devletten güçlü bir destek...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Dışarıda da aynı mı, diğer ülkelerde de aynı mı?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Aynısı efendim yani şu an aynısı. Bizim örnek aldığımız İspanya şu an Türkiye’yi... Özellikle reasürörler demin o söylediğim Afrika ülkelerine bizi çağırıyorlar ki örnek ülke Türkiye. Çünkü biz reasürörleri doğrudan TARSİM’e müdahale ettirtmiyoruz. İspanya’da reasürörler sisteme müdahil oluyorlar, orada biraz kâr amaçlı bakış açısı var, bizde ise reasürörlerin hiçbir şekilde sisteme müdahalesi yok, devletin kontrolünde ve çiftçinin... Yani biz şöyle bakış açındayız, TARSİM’li bakış açısında: Yüzde 50, yüzde 50 desteği aldıktan sonra çiftçiye ödemeyle çok az bir arada fark kaldı mı yeter yani bir kâr marjı yok. TARSİM’in kanununda da kâr amacı olmadığı yazılıdır efendim yani şirketinde. Bunu önemli özellikle olarak arz etmem lazım. Bu konuda tekniğin biraz daha gelişmesi gerekiyor ki tespit de daha netleşsin diye.

İkincisi de efendim, kuru üzümde depo sigortası var; bu, söylemiş olduğumuz değişik ürünlerde var, örneğin fındıkta da aynı sorun var. Fındık da hasat edilir, serilir, kurutulur ama bu kurutmada gerekli tedbirleri almadıysa, yanlış yerlere koyduysa, dere yatağına koyduysa yağmurla beraber zarar görebilir. Dolayısıyla da bu söylemiş olduğumuz sigorta tarım sigortasının dışındadır, depo sigortası olarak geçer. Tarım sigortası ürün hasat edildiği an sigorta boyutunda biter, dünyanın her yerinde bu böyle efendim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Ama kuru üzüm sergiye konulur, sergide kurutuluyor.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ – Üzüm daldan, asmadan kesildiği zaman tarım sigortasının özelliği biter ama söylemiş olduğumuz özelliği gelir sigortası modeline geçilirse yani bizim ileride hedef olarak... Ben sunuyu sizin talebiniz üzerine yapmıyorum yani mesela özellik adına arz ettim, gelir sigortası şu: Gelir sigortasında çiftçinin elde edeceği gelir bazlı bakacağız. Gelir bazlı baktığımız zaman da yani burada hem girdi hem pazarlama risklerini de kapsamış olacağız ama henüz daha Türkiye’de vadeli işlem piyasası kurulmadı. Vadeli işlem piyasası kuru üzümde de çalışılırsa -Sayın Bakanın özellikle bu söylediğine cevap olmak üzere-

buğday ve üzümde işleyebilecek bir uygulamadır çünkü ürün ihtisas borsaları kuruluyor. Bu ürün ihtisas borsalarının paralelinde vadeli işlem piyasası çalışırsa TARSİM olarak biz de gelir sigortası yapacağız. Yani bu şu an gelir sigortasında mantık şu: Bugün itibarıyla önümüzdeki sene 2018 yılı Ağustosta kuru üzüm kaç lira olacak, biz bunun sigortasını yapacağız, hedef olarak koyduğumuz bu ama bunun olabilmesi için öncelikler var. Önceliklerden biri lisanslı depoda bu sistemin çok iyi çalışması, ikincisi de de vadeli işlem piyasasında çalışması yani vadeli olarak kuru üzümün veya diğer üzümlerin alınıp satılabilmesi.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

Biz Manisa olarak da geçen dönem de TARSİM’den hakikaten üretici düzeyinde çok istifade de ettik, memnun da kaldık.

Balıkesir Milletvekilimiz Ali Bey’in de bir katkısı olacak. Herhâlde, tahmin ediyorum, bana söyledi, ben ihmal ettim, unuttum, o eksikliği telafi edecek.

Buyurun.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sigorta konusunda, TARSİM konusunda ben soracağım. Bu TARSİM’in özellikle köylerde, kırsal bölgelerde tanıtım yapan elemanları yok mu? “Tarım Bakanlığının elemanları gerek afişlerle gerek konferanslarla bunları tanıtıyor mu? Siyasetçiler bunu devletin çıkardığı bir sistem olarak anlatırsa iyi olur” falan diye dediniz ya, ben çok fazla tanıtılmadığı kanaatindeyim. Bir afet olduğu zaman önce siyasetçiyi buluyor vatandaş maalesef “Ne olur bizim zararımızı, ziyanımızı karşılayın, zarar tespiti yaptırın.” diye.

Bir de merak ediyorum, Türkiye’deki ekili alanların yüzde kaçını şu anda sigortalı?

Bir de Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcımıza bir soru soracağım. Daha geçtiğimiz hafta bir köyde bana söylendi bu. “20 dönümün altındaki arazilerde sulama tesisi desteği verilmiyor. Niçin 10 dönüme, 7 dönüme, 8 dönüme de verilmiyor?” diyor vatandaşlarımız.

Bir de bu son olarak çıkan 300 koyun desteği. Bunu köylerde vatandaş alamıyor, teminatını bile maalesef veremiyor. “Vatandaş daha az koyun alsa, mesela 10 tane, 20 tane, 30 tane, bunlara da destek verilse daha iyi olur.” derler.

Teşekkür ederim.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
TARIM SİGORTALARI VE DOĞAL AFETLER DAİRE BAŞKANI BEKİR ENGÜRÜLÜ - Ben ilk başta sayın vekilimin sigortalıya ilgili sorularına cevap verip genel müdürüme sözü bırakayım.

Tanıtım tabii ki yapıyoruz. Yani Bakanlığımızın il, ilçe müdürlükleri zaten bu konuda görevli, kanunun verdiği görev de var. Ama biz şöyle biraz kendimize de bakarsak millet olarak en önemli özelliğimiz başımıza bir şey, bir musibet gelmeden bir şeyi illa yapma gerekliliğini pek maalesef hissetmiyoruz. Bir örnek söyleyeyim: Van depreminde, depremin olduğu gün ben oradaydım, yüzde 9’du konutlarda sigortalılık oranı, Van’da şimdi sigortalılık oranı yüzde 25’e çıktı. Yani böyle bir özellik var, anlatılsa da çiftçi, başına gelmeden maalesef, tam olarak bunu yaptırma ihtiyacı hissetmiyor ki şunu da söylersem önem arz edilmiş olur: DASK’ta zorunluluk var yani siz evi alıp satacaksanız, elektrik, su bağlatacaksınız yeni evinize zorunlu, penetrasyon yüzde 40’tır. Yani yine de 100 evin 40’ının dışındaki, gönüllüğe bağlı olanlar sigortalılıkta çok fazla şey göstermiyor. Yani motorlu taşıtlarda yüzde 67’dir, bunlar resmî rakam olarak söyleyebileceğimiz şeyler. Yani sigorta konusunda kendi bünyemizde de biraz eksiklik olduğunu belirtmem gerekiyor.

Sigortalılık oranı, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı araziler üzerinden yüzde 20'dir efendim, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı olan arazilerin yüzde 20'si şu an sigortalı, her yıl yapılmakta ve bizi sevindiren en önemli özellik de volatilité yok yani devamlı yükseliş var, değişkenlik yok, öyle iniş çıkışlar olmadan artış var. Bu yüzde 20 ölçeği bize yeterli mi? Tabii ki yeterli değil ama İspanya kırk yılda yüzde 35'e ulaşmıştır. Yani Türkiye'ye model olarak mukayese edebileceğimiz, ekolojisi de uyan bir ülke olması itibarıyla... Yani Türkiye ise on yılda yüzde 20'ye ulaşmıştır, bunu daha hızlı geliştireceğiz.

Sizin tabii, çok etki alanınız var, ben onu özellikle belirtmek istedim. Yani bürokrat olarak bizim il, ilçe müdürlüklerimiz gidiyor, anlatıyor vesaire ama sizin söylemeniz çiftçiyi daha kolay yönlendiriyor, daha ikna edici oluyor. Bu açıdan efendim, ben önemli özellik olarak arz ettim.

BAŞKAN – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, ben de bir şey arz etmek istiyorum.

Biz, basınçlı sulama desteklerinde gerçek kişilerde geçen sene 50 bin liraydı projenin toplam tutarı, tüzel kişilerde 100 bin liraydı yani bunun yüzde 50'sine hibe desteği alınabiliyordu, bu rakamı gerçek ve tüzel kişilerde 1 milyon TL'ye çıkardık yani proje tutarına, 1 milyon TL'ye 500 bin lira hibe desteği vereceğiz. Çok önemli bir artış oldu. Çok sayıda da müracaatımız var.

Sayın Vekilim, alanla ilgili de optimal büyüklük dikkate alınarak bölgesi itibarıyla proje değerlendirmesi yapıyorlarmış. Bugün itibarıyla da müracaatlar bitti, değerlendirme yapıyorlar. Bu çerçevede, alanla ilgili de bir sıkıntı olmadığı kanaatindeyim yani alanda da sorun olmaksızın optimal büyüklük yeterli ise projelerini kabul ediyorlar, il müdürlüklerimiz aracılığıyla oluyor bu tabii. Çok sayıda da müracaat olmuş, geçen sene 36 milyon TL'ydi bu basınçlı sulama desteğimiz, bu sene 200 milyon TL civarında sadece hibe desteği ödeyeceğimiz kanaatindeyiz gelen müracaatları dikkate aldığımızda.

BAŞKAN – Bir soru eksik kaldı.

300 koyun? Kim cevap verecek?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, o konuyla ilgili Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğümüz çalışıyor Sayın Bakanımızın talimatı gereğince. Şu ara sanıyorum müracaatlar alınıyor, bizi de arayanlar oluyor.

BAŞKAN – Dün itibarıyla bitti mi müracaat?

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Basınçlı sulamalar bitti, 300 koyun değil.

Basınçlı Sulama Daire Başkanımız söyledi Sayın Başkanım, sadece “center pivot”larda 20 dekar alan limiti varmış, diğerlerinde bir alan limiti yok.

BAŞKAN – Buyurun.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KIRSAL KALKINMA VE KREDİLENDİRME DAİRE BAŞKANI HALUK ÇAĞLAR – Sayın Başkanım, “center pivot” diye bir sistem var, sulama sistemi. Bu, 20 dekarın altında optimal çalışmıyor ama yağmurlama ve damlamada böyle bir sınırimız yok.

Müsaade ederseniz, bir de bir şeyi arz etmek isterim. Kırsal kalkınma desteklerinde Bakanlar Kurulu kararıyla “küçük ve orta ölçekli işletmeler” lafı var. Dolayısıyla KOBİ tanımına oradan takılıyoruz.

BAŞKAN – Sizlere çok teşekkür ediyorum.

Birol Bey, buyurun.

3.- Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Birol Celep'in, ihracatçı bakış açısıyla kurum üzüm üretiminde ve ihracatında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Saygıdeğer Komisyon Başkanım, özellikle tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Çalışmış olduğumuz konu hakikaten ülkemiz coğrafyası, ülkemiz ekonomisi için çok önemli bir konu. Burada benim de katkım olacağından çok heyecanlıyım.

Sayın Başkanım, eğer uygun görüyorsanız, daha verimli bir toplantı olması adına yani ben Türk üzümçülüğünün dünyadaki şu andaki noktadan geleceği öngörülerek ciddi bir şansı olduğunu çok iyi izliyorum ve bunları sizlerle paylaşmaktan da büyük keyif alırım, tabii, istatistiki rakamlarla.

BAŞKAN – Buyurun lütfen.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Sunumdan önce ben bir selamlama, arkadaşlarımız çalışmışlar, onları takdim etmek istiyorum.

Öncelikle, bağcılık sektörü ve üzüm üreticilerinin sorunlarının araştırılarak alınacak tedbirlerin tespit edilmesi maksadıyla kurulan Meclis araştırma komisyonu toplantısına bizleri de Ege Kuru Meyve Birliği adına davet ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Malumunuz olduğu üzere, ülkemiz, dünyanın en önemli kuru üzüm üreticisi ve ihracatçısı konumunda. Çekirdeksiz kuru üzüm ülkemize yıllık 400 milyon doların üzerinde döviz kazandırmaktadır. Şunu hemen noktalamak istiyorum. Bugünden yarına maksimum zaman süreciyle 200 milyon dolar daha taahhüt edebilecek durumdayız yani bu 400 milyonu biz, Türk üzümçülüğü adına 600 milyon dolara çıkaracağımız çok emin adımlarla izlenebilir şekilde olacaktır. Bunu bilgilerinize, hazıruna anlatmış olayım. Ege Bölgemiz ve ülkemiz açısından da çok büyük bir öneme sahip olan çekirdeksiz kuru üzümün yüzde 85 gibi büyük bir kısmı ihraç ediliyor, bu konuda da dünyanın en büyük ihracatçısıyız. Dolayısıyla kuru üzüm ihracatımızın sürdürülebilirliğinin temini sadece bizlerin değil, bu ürünü yüzyıllardır üreten üreticilerimizin de hayatını, geleceğini doğrudan ilgilendirmektedir. Bu çerçevede sizlere, biz ihracatçıların bakış açısıyla kuru üzümün hem üretiminde hem de ihracatında karşı karşıya olduğumuz sorunlardan bahsetmek istiyorum.

Bu selamlamayı yaptıktan sonra, burada 7, 8, 10 tane konu başlığımız var, bizim sorunlarımız ama sorunlardan önce ben güzel şeyleri söylemek istiyorum, arkadaşlarımız bu arada da bakmış olsunlar diye söylüyorum.

Bizim şu anda sektörel anlamda Tarım Bakanlığındaki arkadaşlarımızın da Ekonomi Bakanlığındaki arkadaşlarımızın da biz İhracatçıları Birliğinin de hepimizin yapmış olduğu çalışmalarındaki en büyük problemimiz, algı yaratmada konu başlıklarını maalesef tam anlamıyla belirleyemiyoruz. Bunun tabii,

nedenlerine, niçinine hepimiz kendi içimizde çalışmamız lazım. Ben sorunlarımızı şöyle çok kısaca konu başlıklarıyla aktarayım, arzu ederseniz bunların açılımlarını ve cevaplandırılmasını da bire bir, toplantının verimli olması açısından cevaplayabilirim.

- 1) Geri gelen ürünlerde yaşanan sorunlar.
- 2) Aktif madde ve okratoksin ana kaynaklı sorunlar.
- 3) Sözleşmeli tarım modelinin desteklenerek yaygınlaştırılması.
- 4) Alıcı ülkeler nezdinde tarım ataşesi atanması ihtiyacımız.
- 5) Stok kurumu ve lisanslı depoculuk faaliyetlerinin artırılarak devam ettirilmesi.
- 6) Uzaktan algılamayla bağ sahalarının tespiti.

7) Biyolojik ilaçların Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından tarımsal destekler kapsamına alınması.

8) Kuru üzüm iç tüketim ve üretiminin artırılması için strateji oluşturulması.

9) Feromon tellerine olan destek –eksik olmayın- Tarım Bakanlığı tarafından yüzde 40 artırıldı ama maliyetleri arttığı için biraz daha talepli olursa bu hem çevrecilik hem de doğayı koruma adına ve ülkemizin de organik çiftçiliğini artırma adına bu desteği de istiyoruz.

Kontrollü atmosferik soğuk hava depo desteklerinin kaliteli ürün işlemek adına işletmelerdeki teknolojiyi destekleyecek makinelerde destek yardımı.

En son maddem de, biraz önce arkadaşlarımızla gündeme gelen Başkanım, bu KOBİ oluşumlarının üzerindeki firmalara da bu güneş enerjisi ve enerji desteğinin gündeme alınıp çalışılması. Özel bir proje olarak da değerlendirilebilir diye düşünüyorum. Yani KOBİ'lerin dışında da işletmelerimiz... Şu anda bizim kuru meyvemiz yaklaşık 1,5 milyar doların üzerinde bir potansiyele sahip. Yani KOBİ değerlendirmelerinin dışında özel sektöre de bu desteğe özel proje olarak bakmakta yarar görüyorum.

BAŞKAN – KOBİ'ler özel sektör değil mi zaten?

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Hayır ama KOBİ destekleri çok küçük kaldı artık Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Hayır, ben anlamak için sordum.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Anladım.

250 kişi ve işte 10 milyon TL'nin üzerinde ihracat yapma gibi limitleri daha geniş açmamız lazım çünkü, takdir edersiniz, büyük oyuncuların dünya klasmanındaki sürdürülebilirliği daha bir uzun vadeli oluyor. Yani, evet, Sayın Bakanımızın da ifade ettiği gibi, bizim yüzde 90'dan fazla sanayicimiz KOBİ destekli ama tarımda, Bakanımızın altını çizdiği gibi, buna bir özellik tanıyarak ayrı bir projeksiyonla bakmanın çok büyük faydası olacağını düşünüyorum.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Başkanım, bu 8'den sonrası bizde yok. Sunuşta da yok, önümüzde de yok.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Evet, ben onları ilave olarak söyledim.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Onları bir daha alabilir miyiz 9'dan itibaren.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – 9'dan itibaren... Sayın Bakanım, eksik olmasın -ben canlı yayında da teşekkür ettim, hazıruna da teşekkür ediyorum- feromon tellerine 35 lira olan desteği 50 liraya çıkardı.

Fakat bunların maliyetleri şu anda 70 lira seviyelerinde olduğu için tabii ki biz üyelerimiz adına böyle bir talepte bulunuyoruz, hepsini istiyoruz. Yani veren de sağ olsun, vermeyen de. Görevimizi yapmak zorundayız Sayın Başkanım, kusura bakmayın.

Diğer kontrollü atmosferik soğuk hava depolarımız dediğimiz de... Tüm tarım ürünleri, malumunuz, canlı. Bizim bunların yaşam süreçlerini uzatmak için belirli sıcaklık ortamlarında saklama gereksinimimiz var. Biraz önce de bahsettiğiniz gibi Sayın Bakanım, ülkemizde biz ürünü hasat ediyoruz, ürünün hasat aşamasından sonraki yaşam dönemini, efendim, depoya koyuyoruz, orada uykuya yatırıyoruz. Özellikle altını çizmek istiyorum, bizim Türk üzümümüzün ayarında üzüm, iddia ediyorum -ben üç ay önce de Kaliforniya'daydım- Amerika'da dahi yok; kalite olarak, nefaset olarak ve diğer vasıflarla. Dolayısıyla bizim ürünlerimiz iki yılın üzerinde çok sağlıklı bir ortamda ilk günkü tazeliğinde korunabilecek pozisyonda. Tabii, sektörümüzde bunu yapan meslektaşlarımız var ama bunun daha yaygın olması... 300-350 bin ton gelecek kuru üzümü ülkemiz ekonomisine daha katma değerli hâle getireceğimize inandığım için bunun altını çiziyorum. Bu depoculukta destek alabilirsek -soğuk hava depolarında- faydalı olur.

Artı, diğer x-ray ve lazer desteklemelerini de şöyle talep ediyoruz: Bu IPARD projeleri Aydın ve Manisa'da oldu Sayın Başkanım ama İzmir'de -sayın vekilime de arz etmek istiyorum- bu konularda biz destek alamıyoruz.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – IPARD desteklerini AB projesi olarak mı istiyorsunuz?

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Evet yani tüm destekler olarak, x-ray, lazer, teknolojik olaylarda... Çünkü teknolojiyi kullanmak zorundayız Sayın Bakanım, şöyle ifade edeyim: Yani tarım sanayisinde, bildiğiniz gibi, bizim işçilik operasyonumuz çok artıyor her geçen gün. Bu, tüm dünyada olduğu gibi bizde de artıyor ama bunun altını çizmekte yarar var. Bir örnek: Amerika Kaliforniya'da bugün saati 15 dolara çıktı Sayın Başkanım, çok enteresan ve tarım işçisi bulamıyorlar. Yani bizim üzümümüzün geleceğinin çok büyük avantajları var. Şu anda da çok rahat test edebiliriz istatistiki rakamlarla. Amerikan üzüm fiyatları 1.89 libresi, 1.90 seviyelerinde, 4.100 dolarların üzerinde telaffuz ediliyor.

Yani gelecek bizim için büyük bir şans ve şu anda da tüm katılımcılar için hakikaten hani yarın bir gün öbür dünyaya gittiğinizde ne için yaptığımızın faydasını göreceğimizin inancıyla heyecanımı paylaşmak istiyorum.

Diğer bir gündemimiz de bu güneş enerjisi, malum, güneş enerjisinde enerji panellerine destek alınması, bu destek alınmasında da yapılacak operasyonlarda mahsuplaşmaya bir prosedür kolaylığı getirebilmek. Mesela, atıyorum, Manisa'da yaptığımız bir enerji yatırımının Afyon'daki işletmemizle mahsuplaşabilmesi gibi. İkisi de Gediz Enerji bünyesinde. Çok küçük bir prosedür yani biz devletten para filan istemiyoruz, mahsuplaşırken ihracatçının önünü açıp kolaylaştırmak gibi sektörümüzün talepleri var.

Umarım, Sayın Bakanım maddeleri not almıştır. Bunları açabiliriz, her konuda yardımcı olmaya çalışabilirim.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Tanrikulu.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, en sondan, Birol Bey'in söylediğinden başlayayım. Ben çok takip etmediğim için o olayı çözemedim kafamda. “Güneş enerjisi paneli” dediniz Birol Bey, o çok mu kullanılan bir olaydır?

Bu geri gelen ürünlerde yaşanan sorunları biraz açalım yani o önemli gibi görünüyor sektörde.

Bu tarım ataşesi meselesi... Aslında Ekonomi Bakanlığının yurt dışında ataşeleri var, büyük ölçüde de bu konularla ilgili görevlendiriliyorlar. Acaba siz “tarım ataşesi” diye farklı bir şeyi mi söylüyorsunuz?

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Evet, Tarım Bakanlığının denetimi altında, teknik... Takdir edersiniz, artık hayat ölçülebilir bir sisteme geldi Sayın Bakanım.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Bir de sizin açınızdan iç tüketimin artırılması stratejisinde ne öngörebilirsiniz? Bir de bunu söylerseniz...

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Şimdi öncelikle ilk sorunuzdan başlayayım. Bu güneş panelleri, malum, hem çevre açısından hem de ülkemizin coğrafi konumu bakımından ciddi bir gelecek vad ediyor. Bizler de bu enerji maliyetleri doğrultusunda bu güneş enerjisi panellerini haklı olarak kullanmak istiyoruz çünkü ülkemizdeki, malum, enerji maliyetinin getirisiyle entegre olarak bu yatırım projelerinde bazı prosedürleri ihracatçı adına açmak istiyoruz. Bu, tabii, detaylı bir konu ama konu başlığı anlaşıldı herhâlde.

BAŞKAN – “Bu, müstahsille alakalı değil.” diyorsunuz.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Hayır. Yani, bu tabii ki müstahsille alakalı değil ama bu arada hepimiz müstahsiliz Sayın Başkanım, her konuya cevap verebilirim, bu konuda rahat olabilirsiniz.

Geri gelen ürünlerde yaşanan sorunları, Sayın Bakanım, beyan ettik. Çok enteresan konular oluyor inanırım. Ben bunları bizzat sektörel anlamda yaşadığım için çok basit, kendi yaşadığım sektörden ve kendi işletmemden örnek vereyim: Mesela, çikolata fabrikalarına mal satıyorum ve ciddi bir katma değerle satıyorum. Bu ürünü de Çin’e yolluyorum. Çin’e yollarken bu ürünü frigofirik istiyorlar, soğutuculu depoya istiyorlar. Soğutucu konteynerde giderken ürünün yükleme aşamasında “reefer”dan gelen rutubet damlıyor ve 2 tane kutuyu -aynen böyledir yani bunun yazılısı, fotoğrafı ve bütün şeyleri vardır- deforme ediyor. Deformasyon nedir? Kutunun erimesi, bozulması. Ama kutu aynı zamanda da naylon poşetle hijyen bir ortamda duruyor. Ama insanlar o kadar prensipli, o kadar sistemci ki “Biz bu ürünü kabul edemeyiz, kontaminasyon olmuştur” diyorlar.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – İşin kötülüğü oraya kadar gelmesi.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Ama getiriyor, tabii, adamın kontratları var, altını imzalatmış sana “Arkadaş, kusura bakma, ben bunu kabul edemem.” diyor. “Ya arkadaş, böyle şöyle...” Yok. Mal geliyor. Mal geldiği zaman buradan gönderirken bütün yaptığımız analizlerin mal kabulü aşamasındaki risk paylarımız oluşuyor. Hâliyle bu ürünlerimiz, hepimizin bildiği gibi, çok homojen olmadığı için, heterojen olduğu için bazı analiz ve aktif maddelerde bazı riskler yaşıyoruz ülke standartlarımıza göre. O aşamada bu malın yurda girişine izin verilmiyor. Diyoruz ki: Kardeşim, siz bu ürünü diğer ikinci veya üçüncü dünya ülkelerine satabilirsiniz, bu ülkeye sokamazsınız. Geçmişte -çok affedersiniz ama aile ortamı diye- Hans’ın yemediğini Hasan’a yedirmem.” mantığının artık dünyanın bu değişiminde böyle kabul edilebilir olmayacağını hepimiz takdir edersiniz. Dolayısıyla ben buna hep karşıyım. Yani bu millî servettir, kendi ülkemizin ürünüdür yani biz bunu üçüncü bir dünya ülkesine veya ikinci bir dünya ülkesine yolladığımızda ürünün eğer değeri 5 birimse 2 birime gidiyor. Yani biz bu günaha ortak oluyoruz, bulunduğumuz mevki ve konum gereğiyle de bunu da bilgilerinize arz ediyorum.

BAŞKAN – Birol Beyciğim...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN - İsterseniz siz buyurun, belki benim söyleyeceğimi söyleyeceksiniz.

Buyurun Kamil Hocam.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Şimdi, dediğinizde haklısınız. Bundan yıllar önce, bu yaş meyve, sebze veya işte bu belli kalıntılar nedeniyle Avrupa’dan geri dönen ürünlerin ne olduğu ne bittiği konusunda bir tartışma, mesele vardı. Hatta orada gazeteler sizin söylediğiniz gibi “Hans’ın yemediğini Hasan’a yediyorlar.” diye bir şey yaratmıştı.

Şimdi şunu belirtmek istiyorum: Orada bir kalıntı problemi nedeniyle geri gelen ürünlerin bizim ülkemizdeki kalıntı sınırları... MRL sınırları, değil mi?

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Evet, aynen, tam olarak.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Eğer o sınırların altında kalıyorsa ülkeye girişinde bir sorun yok zaten.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Kesinlikle.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Üzerindeyse, önlem alınabiliyorsa alındıktan sonra girmesine izin veriliyor diye biliyorum.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Doğrudur.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yapamıyorsanız... Üçüncü dünya ülkesi değil. Şimdi, gariban, fakir ülkelere “Biz yemiyoruz, onlar yesin.” anlamında değil o; üçüncü bir ülke yani “iki taraf ülkenin dışında üçüncü bir ülke” demek belki daha doğru, limitlere uygun olan bir başka ülkeye de ihracatı ya da “re-export”u mümkün olabiliyor o ürünün diye biliyorum.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Doğru.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani bunun uygulaması bu şekilde ama gerçekten uygulanıyor mu onu da bilmiyorum açıkçası.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Evet, şimdi, gerçek nasıl baktığımızla alakalı Sayın Vekilim. Yani tabii ki biz gerçekçi olarak bir şeyleri tartışmak istiyoruz. Bu ürün bizden çıktığı için, dolayısıyla da... Yani homojen bir ürün değil, bütün ürünlerimiz heterojen, özellikle bir incirimiz, bir kayısıımız çuvala çuvala taşınıyor biliyorsunuz, ki üzüm bunların içerisinde en avantajlı. Biz sektörel anlamda konuşuyoruz tabii genel olarak. Ama dünya da çok hızlı değiştiği için bizim de aynı eforla bu balansı sağlamamız lazım. Yani biz artık ihracatçılar olarak böyle küçük hesapla, günü kurtarma mantığıyla yaşayamayız. Zaten böyle bir yaşam tarzında dünya pazarında olma şansınız yok. Dolayısıyla daha yakın, daha ilgili ve daha çözüm üretici gitmemiz lazım diye düşünüyorum. Bu, bizim ana problemlerimizden biri. Ben Tarım Bakanına da Ekonomi Bakanına da zaten bu konuyu bizzat gündeme getiriyorum, bu da gündeme geldiği için paylaşmış olayım.

BAŞKAN – Kamil Bey kısmen benim söyleyeceklerimden bahsetti ama burada zaman zaman -siyaset yapıyoruz- arkadaşlarımızın bir kısmı da bu eleştirileri getirebiliyor. Burada zaman zaman üretici de mağdur edilebiliyor. Yanlış bir ifadeden veya bu işi bilmeyen, sektörü tanımayan, bu basın-yayından da olabilir, gazeteden de olabilir, televizyondan da olabilir, bir arkadaşın “Hans’ın yemediğini

Hasan'a yediyorlar.” ifadesi müstahsili de etkiliyor; bunda hemfikiriz. İhracatçıyı da etkiliyor, hemfikiriz. Zaman zaman da haksızlık yapıldığını ben de kabul ederim ancak bahsettiğiniz şeyde ciddi bir sıkıntı var. Herkesi kendiniz gibi düşünmeniz veya herkesi kendiniz gibi kabul etmeniz esas olmakla birlikte, bu ihracatçı arkadaşlarımızın zaman zaman bu hassasiyeti gözetmediğini de görüyoruz.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Doğrudur.

BAŞKAN – Yurt dışına karışık -ya da taş- yapılmış ya da MRL değerlerinin üzerinde başka mahsulleri de gönderdiğine de zaman zaman şahit oluyoruz. Efendim, oraya gitti, geri geldi, biz kabul edelim; bu doğru bir şey değil. Tamamıyla ilgili yani genel bir kabul ya da genel bir söylem burada doğru olmasa gerek. Kendi üreticimizi koruyacağız ama tüketiciyi de koruyacağız. Bunu ya iç piyasaya satacak arkadaşımız... Değil mi?

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Evet.

BAŞKAN – Gerçekten de -değerler bazında söylüyorum- sıkıntılı bir ürünse... Her ihracatçı için de söylemiyorum, tüm ihracatçılarımızı da bunun içerisine koymuyorum.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Yüzde yüz, sizi çok net anlıyorum.

BAŞKAN – Yüzde 90’ını, 95’ini, 99’unu da tenzih ediyorum ama böyle istisnai vakalar da var, yaşıyor. Otokontrolü kendi içinde sağlamanız gerekir diye düşünüyorum ihracatçı birlikleri olarak, bir yaptırım uygulamanız lazım.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Kesinlikle. İşte ben de aynen bunu beyan etmek istiyorum. Yani bu konularda...

BAŞKAN – Yine hemşehriniz, Necip Bey Başkanımız da söz isteyip duruyordu, ona da söz vereyim, beraber cevaplandırırsanız sevinirim.

NECİP KALKAN (İzmir) – Sağ ol Sayın Başkan.

Biröl Bey’in çözüm önerilerinde söylediği bir konu var, dikkat ettiğimiz bir konu, aslında üzerinde çok durduk ama muvaffak olamadık; o da IPARD projeleri.

IPARD projelerinden İzmir’de yararlanmak mümkün değil. İzmir’deki üretici, çiftçi, hayvancı Tarım Bakanlığının vermiş olduğu imkânlardan faydalıyor. İzmir’de Faruk Çelik Bakan olduğu zaman bu konu dile geldi, biz kendisine gittik “Tamam.” dedi. O, Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Genel Müdürü bir arkadaş, Aydın’daki başkanı bize emanet etti, onunla beraber çalışma yaptık. Buca Tarım İlçe Müdürlüğünde bir yer de tespit ettik, her şey hazır, kadroyu tespit ettik. İş Maliye Bakanına geldi, Maliye Bakanı “Para yok, bu işi durdurun.” dedi, durdu. Şimdi para olup tekrar İzmir’e dönme zamanını bekliyoruz. Sıkı takip ettiğimiz iş. Birisinde hibe oranları yüzde 50’ye kadar, birisinde yüzde 70’e kadar. Ülkenin 39 ilinde var, 41 ilinde yok. 41 ilinden 1 tanesi İzmir. Hâlbuki İzmir son iki üç senede tarımsal ve hayvansal üründe inanılmaz bir atak yaptı; bazılarında birinci, bazılarında ikinci. Arkadaşlarımız haklı ama olayın takipçisiyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Genel Müdür söz istiyor, izninizle onu bir dinleyelim.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TARIM REFORMU GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FARUK FIRATOĞLU – Sayın Başkanım, müsaade ederseniz, IPARD’la ilgili bir şeyi arz etmek istiyorum.

Şimdi, IPARD projeleri, sizlerin de bildiği üzere efendim, 42 ilde var, 39 ilde yok. Aslında bunun 81 ilde olması için Sayın Mehdi Eker Bakanımız, Faruk Çelik Bakanımız Avrupa Birliği nezdinde girişimlerde bulundular fakat kabul görmedi. Bunun üzerine biz de Bakanlık olarak, IPARD olmayan illere pozitif ayrımcılık yaparak IPARD illerindeki destekleri verdik. Yani bugün İzmir’de IPARD yok, Manisa’da IPARD var ama IPARD’daki desteklerden daha fazlasını İzmir alabiliyor hem miktar olarak hem konu olarak yani tedbir olarak. Yani biz onları çalıştık, IPARD’daki bütün projelerin ortalama rakamlarını bulduk, IPARD olmayan illere koyduk. Sayın Başkanım, sadece, IPARD’da kırsal turizm vardı, IPARD olmayan illerde yoktu; iki çağrıda da kırsal turizmi koyduk, IPARD olmayan illere de ayrımcılığı ortadan kaldırmak için bir pozitif ayrımcılık yaptık. Çok da müracaat oldu, yaklaşık 1 milyon 750 bin lira –proje yarısı kadar- hibe desteği vermekteyiz. Çok da müracaat var, başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Yani IPARD olan il ile olmayan il arasında Sayın Başkanım, hemen hemen bir fark kalmadı. Yani ilk başta çok yüksek rakamlarmış gibi görünse de... Mesela dün bir konu oldu, kümeslere 300 bin euro destek veriyormuş -yaklaşık 1 milyon 200 bin TL’ye denk geliyor- biz de 1 milyon TL destek veriyoruz yani IPARD olmayan illerde. Dolayısıyla, biz onu birlikte çalışarak yani TKDK’daki arkadaşlarla birlikte çalışarak rakamları ve proje konularını belirledik, farkı ortadan kaldırdık efendim.

Arz ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, zaten “IPARD” kelimesi bile “Katılım Öncesi Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı” yani “katılım öncesi” falan diyoruz ama artık katılım öncesi olacak mı?

BAŞKAN – Evet, Birol Bey tamamlasın...

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Sayın Bakanım, herhâlde bir de stok kurumunu mu sormuştunuz? Lisanslı depoculuk...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – İç tüketimle ilgili...

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – İç tüketim için, Sayın Bakanım, zaten malum, okul üzümü dağıtılmaya başladı. Küçük yaşta topluma bu adaptasyonu yapmamız çok güzel bir oluşum. Bu da benim dönemimde olduğu için, burada mutluyuz. Ayrıca da tüm desteği olan herkese teşekkür ediyorum. Ama bunu bir kültür olarak algılamamız lazım. Yani bugün İngiltere 100 bin ton üzüm tüketiyor üretimi olmadığı hâlde. 300 küsur bin tondan fazla üzüm ürettiğimiz bir ülkemizde iç tüketimimizi bir kültür hâline getirip, bir algı yaratıp sağlıklı ürün olarak çocuklarımızla başladık ve bunu devam ettirip daha da artırmamız lazım. Dolayısıyla bunda da bir algı yaratılarak, bilinçlendirilerek toplumu geliştirmemiz lazım. Çünkü bugün Amerika gibi bir yerin, 350 milyon nüfus dediğimiz bir alanın en büyük avantajı 200 bin tonun üzerinde iç piyasa talebi var yani 250 bin tonlara yaklaşıyor. Bu da malını pazarlarken onun için ciddi bir avantaj oluyor. İhracatını 50 bin veya 100 bin tonla dengeliyor. Biz ihracatımızın yüzde 85’ine yüklenince bu sefer piyasanın arz talep dengesini bozuyoruz, mağduriyetler doğuyor. Bu mağduriyetlerde, tabii, artık, süreçlerle baktığımızda, en çok etkilenen üretici kardeşlerimiz oluyor. Onun için, bunların da bir planlanması için bu lisanslı depoculuk ve stok kurumlarının ele alınması, artı... Yani bu sene yine Sayın Fakıbbaba’nın Manisa operasyonunda yapmış olduğu küçük bir dokunuş bile çok önemli mesafe katetti. Yani çiftçimiz... Hem içerideki güveni hem yurt dışına

karşı olan güveni sağlamak adına ülkemize hem ciddi bir katma değer sağladık ekonomik anlamda hem ürünlerimizi belli bir seviyeye getirdik. Çok küçük bir dokunuş, çok küçük bir örnekti ama hani yani “Biz işin başındayız arkadaş.” demek bile hem üreticiyi hem nihai tüketiciyi güven ilişkisine davet ediyor. Bu konuda bunların devamlılığının olması sektörümüz adına büyük bir destek olacaktır.

Bilgilerinize.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Başkanım, çok ufak bir katkı sunmak istiyorum izninizle.

Şimdi, 26 Şubat 2018 Pazartesi tarihli Resmî Gazete’de Okullara Kuru Üzüm Dağıtım Programı’yla ilgili Bakanlar Kurulumuz bir karar yayımladı zaten. Sayın Başkanım, belki burada Komisyon olarak önerimizi birazcık daha genişletebiliriz. Burada amaç ve kapsamda okullarla ilgili olarak belirli bir sınıf aralığı var, öteden beri zaten hep böyle düşünüldüğü için yine yazılmış. “Anaokulu uygulama sınıfı, ana sınıfı ve temel eğitim birinci kademe (ilkokul) öğrencilerine kuru meyve yeme alışkanlığı...” diyerek gidiyor bu. Belki bu aralığı birazcık daha genişletmek tüketimi artırmak açısından mümkün olabilir Sayın Başkanım. Komisyonun sonunda, önerilerimizin arasında belki bu da olabilir diye düşünüyorum. Yani Türk Hava Yollarında dağıtım meselesi vardı, niye tekrar başlatmıyoruz, ben onu da anlatmıyorum. Eskiden fındık vardı, kuru üzüm vardı, onları da isterseniz önerilerin arasına koyalım Başkanım.

BAŞKAN – Fındık Tanıtım Grubu vardı, bizde de üzümü bir ara TARİŞ...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – TARİŞ’in paketlerinde vardı o, küçük.

BAŞKAN – TARİŞ bu tanıtım şeyini üstlenmişti ancak bu herhâlde, tahmin ediyorum, bir maliyet de getiriyor.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Maliyet getiriyor, evet. Yani onun bir karşılanması lazım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – TİM’in vardı Zeytin ve Zeytinyağı Tanıtım Komitesi diye.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Marmarabirlik yapıyor Hocam onu.

EGE KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI BİROL CELEP – Tanıtım grupları şu anda iptal edildiği için, tanıtım grupları durdurulduğu için bu faaliyetleri de şu anda tam anlamıyla gerçekleştiremiyoruz, öyle bir riskimiz var. Ama Sayın Bakanımızın da dediği gibi, Başkanımızın da onayı olursa, yani bu artık insan sağlığına uygun ürün tükettirme kültürünü algı, reklam, basınla, yayımla hep beraber yapmamız ülkemize ciddi bir katkı getirecektir. O açıdan altını çizmek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

Tokat Milletvekilimiz Celil Hocam da bir katkı sunacaklar.

CELİL GÖÇER (Tokat) – Değerli Başkanımızın son söylediği cümle üzerine hekim olarak tabii fikrimi beyan etmek isterim. Elbette ki ürünlerin yüksek katma değerle satılması bizim ülkemizin menfaati ama bu son söylediğiniz cümlede sağlıklı olduğunun vurgulanması, sağlıklı gıda tüketiminin vurgulanması bütün üreticilerin, bütün birliklerin ortak paydaşı olması lazım. Bu konuda o kadar çok veri var ki... Şimdi, Komisyonun daha önceki toplantılardan birinde geçti. İngiltere’de kişi başı kuru üzüm tüketimi 2 kilogram -Türkiye’de 450 gram olduğu hâlde- ve İngiltere’de diyabet hastalığı, beraberinde obezite bütün dünyanın en küçük düzeyinde. Yani bunların dolaylı ülkeye maliyetine

baktığımızda korkunç maliyetler çıkıyor. Dolayısıyla üzümde, incirde, kayısıda, her türlü tarımsal üründe... Ha, bunu biz bir de standardize etmemiz lazım içindeki pestisitlerle, kalıntı maddelerle beraber. “Bunda pestisit yoktur, kalıntı maddesi yoktur ve içerik olarak da sağlıklıdır.” vurgusunu bizim her zaman ön plana çıkarmamız gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Hocam, size de teşekkür ediyorum.

Cengiz Bey, buyurun.

4- Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürü Cengiz Özer’in, Enstitünün çalışma konusu, Türkiye bağcılığının gelişimi, bölgelerindeki bağcılık ile sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TEKİRDAĞ BAĞCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ CENGİZ ÖZER – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bizler de Komisyon çalışmalarının ülke bağcılığına yararlı olması dileğiyle çalışmalarınızın başarılı olmasını temenni ediyor ve saygılar sunarak sunumumuza başlamak istiyorum.

Efendim, sunumumuz önce kurumumuzun kısa bir tanıtımı, ardından Türkiye bağcılığının mevcut durumu, gelişimi, dünyadaki yeri, Türkiye’deki önemli üzüm ürünleri ve dış ticareti, Türkiye üzüm ürünleri bilançosu, sofralık üzüme bakış, bölgemiz bağcılığıyla devam edip sorunlar ve çözüm önerileriyle sunumumu bitirmek istiyorum.

Bilgin var efendim, şimdiye kadar kurutmalık üzüm ağırlıklı olarak işlendi, sunumumda çok fazla kurutmalık üzüme girmeyeceğim, daha çok sofralık üzümlle, bölgemizin ana ürünlerinden biri olan şaraplık üzümlle ilgili bilgiler vermeye çalışacağım.

Enstitümüz 1930 yılında kurulmuş bir enstitü. Bölge bağcılığının, fokslerden dolayı zarar gören bölge bağcılığının iyileştirilmesi amacıyla Amerikan asma anaçlarının dağıtımına yönelik olarak kurulan bir enstitü. Zamanla evrimleşerek 1958 yılından beri araştırma çalışmalarını yürütüyoruz. Bugüne kadar 98 tane araştırma projesi sonuçlandırıldı. Şu anda 27 adet TAGEM destekli, TAGEM bütçesinden destekli, 2 TÜBİTAK destekli, 1 de Avrupa Birliği destekli projemiz yürürlükte efendim.

Bizim Enstitümüzün en önemli çalışma konusu diyebileceğimiz konu, ülkemizin asma genetik kaynaklarının toplanması. Beş bin yıldır, altı bin yıldır bu topraklarda bağcılık yapılıyor. Dünyadaki belli başlı asma genetik kaynaklarından biri ülkemiz. Çok büyük bir çeşit zenginliğine sahibiz, bu çeşitlerin kaybolmaması gerekli. En uzun soluklu proje, TAGEM bünyesinde ve üniversiteler bünyesinde belki de en uzun soluklu proje, iki üç gün önce projenin 50’nci yılı kutladık ve proje hâlen devam ediyor. 1.435 çeşit genotip ve asma genotipi bütün ülkemizin değişik yerlerinden toplanmış, bağ ve bağcılık bölgelerinden toplanmış çeşitler koleksiyon bağımızda mevcut, bunlar üzerinde çalışmalar yapılmakta ve bununla ilgili bir asma genetik kaynaklı kataloğu basılmış ve ilgili sektöre, araştırmacılara, ilgi duyanlara dağıtılmış durumda.

Bu çalışmalar kapsamında önemli bir çıktı olarak gördüğümüz, sevindirici bir olay, iki gün önce tescili tamamlandı, iki tane yerli çeşit -karamenüş Malatya’dan getirilmiş bir yerli genotip, yayla çeşidi de Bolu’dan getirilmiş bir yerli genotip- bunlar tescil edilerek ülke...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Yayla da mı Malatya’dan geldi?

TEKİRDAĞ BAĞCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ CENGİZ ÖZER – Yok, Bolu Göynük ilçesinden gelen bir çeşit, “yayla” olarak biz isimlendirdik. Çok kaliteli şarap veren çeşitler bunlar. İleride bunu çalışmalarımızla birlikte sektörün kullanımına sunacağız.

Melezleme çalışmalarımız var efendim. 2 adet ıslah programı yürütüyoruz. Çekirdeksiz erkenci ve geçici sofralık üzüm çeşitlerinin geliştirilmesini; bir de, hastalıklara dayanıklı çeşit eldesi projesini yürütüyoruz. Asma, biliyorsunuz, hastalıklara, külleme hastalığına çok hassas, çok fazla ilaçlama yapılıyor. Dolayısıyla dayanıklı çeşit elde etme çalışmalarımız var. Özer karası bunlardan bir tanesi, küllemeye dayanıklı. Örnekleri yansıda görüyorsunuz, zamanı ekonomik kullanmak istiyorum.

Çekirdeksiz çeşitler genellikle, güzgülü, Tekirdağ sultani, Tekirdağ misketi... Sol üst köşede Trakya ilkeren çeşidi var, çok erkenci bir çeşit, çekirdekli, bilinen kardinal çeşidinden bir hafta, on gün önce olgunlaşan bir çeşit. Ülkemizde şu anda fidan üretimi yapılan çeşitler içerisinde miktar açısından üçüncü, dördüncü sıraya kadar yükseldi. Yaklaşık 250-300 bin kadar bir fidan üretimi bu çeşitten gerçekleştiriliyor. AR-GE'nin uygulamaya iyi bir yansımaları olarak görüyoruz.

Barış, Tekirdağ çekirdeksizi, Cengiz bey, Özer beyazı, Emir Ali, gönül çelen gibi çeşitler geliştirdiğimiz çeşitlere örnek çeşitler. Üzüm ürünlerini çeşitlendirmeye çalışıyoruz efendim, üreticilere alternatif sunmaya çalışıyoruz. Sizlere buraya getirdiğimiz üzüm suyu ilk olarak bizim enstitümüzde üretili. Daha sonra bu üzüm suyu, pekmez, hardaliye, üzüm çekirdeği, fonksiyonel ürünler gibi çalışmalarımız devam etmekte.

Önemli üzüm çeşitlerinden klon dediğimiz bireyler var efendim. Bu sağlıklı ve ismine doğru bireylerin klonlarını elde ediyoruz. Bunlardan damızlık parsel kurup bunların ülkesel bazda üretiminin yaygınlaştırılmasıyla toptan kalite ve verimi artırmaya çalışıyoruz. 15 üzüm çeşidinden 47 klona ulaşmış durumdayız. Klon seleksiyonu çok uzun yıllara yayılan, on beş-yirmi senelerde biten çalışma. Keza ıslah çalışmaları da aynı şekilde, on beş-yirmi yıllarda biten çalışmalar bunlar efendim. Bu kapsamda, klon seleksiyonu çalışmalarının devamı olarak virtüsten ari sertifikalı fidan elde edip üreticiye sunmak durumundayız. Bunun için elde ettiğimiz elit materyali arındırıyoruz hastalıklardan, virtüsten ve diğer hastalıklardan arındırıyoruz ve bunları böcek geçirmez seralarda yetiştirip tekrar hastalık bulaşmasını engelleyip bir sertifikasyon sistemi kapsamında -bizi kontrol eden mekanizmalar var- bunları elde edip daha sonra fidan üretici kuruluşlara bu temel materyalleri, üretim materyallerini veriyoruz.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Parayla mı veriyorsunuz?

TEKİRDAĞ BAĞCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ CENGİZ ÖZER – Evet, bir bedel karşılığında veriyoruz, cüzi bir bedel karşılığında veriyoruz çünkü işin maliyeti yüksek. Yani gerisinde analiz ücretleri var, bizim seralarımızda bakım ücretleri var. Buna yönelik olarak bu sektörü bir an önce, özellikle yeni geliştirilmiş çeşitlerde bir an önce yoğun bir materyal verimini sağlamak için de hızlı üretime yönelik hidroponik sistem serası enstitümüzde kuruldu.

Çalışmalarımızı daha ileriye götürmek adına “üzüm araştırma geliştirme merkezi” isimli Kalkınma Bakanlığı destekli bir ünite oluşturacağız. Bunun mimari projeleri tamamlanmak üzere. İnşallah önümüzdeki günlerde temelini atarak projeye başlamış olacağız. Bu, hem enstitümüz hem de bölgemiz ve ülkemiz için iyi bir altyapı olacak. Bunun paraleli, aynı şekilde, Manisa Bağcılık ve Araştırma Enstitüsünde devam ediyor.

Efendim, biz bu enstitümüzde Vizyon 2023 Bağcılık Çalıştayı düzenledik. Yani burada komisyon kapsamında öngörülen bütün konuları hemen hemen masaya yatırdık. Ben Komisyona göndermişim efendim kitapçıkları, herhâlde elline geçmiştir Komisyon üyelerinin.

BAŞKAN – Dağıttık arkadaşlarımıza.

TEKİRDAĞ BAĞCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ CENGİZ ÖZER – 2013 yılında bunun kitabını yayınlamış durumdayız.

Burada, Komisyonnda müteaddit kereler tekrarlanmıştı diye umut ediyorum, bu kısımları hızlı hızlı geçiyorum efendim.

Uygun bir ekolojiye sahibiz, çok zengin bir biyoçeşitliliğe sahibiz ve bu topraklarda uzun bağcılık deneyimi ve kültürü var. Yani tecrübemiz geniş. Son rakamlara göre 435.227 hektar alanda yaklaşık 4 milyon ton dolaylarında değişen bir toptan üretimimiz söz konusu. Bağ alanlarının değerlendirme şekillerine göre baktığımız zaman, tabii, sofralık ve kurutmalık üzümler ana öğeler. Sofralık üzümün 2 milyon hektara yaklaşan bir üretim alanı var. Kurutmalık üzüm 1,5 milyon hektarda. Şıralık-şaraplık üzümler de 500 bin hektarlarda dolaşıyor. Alan olarak yüzdeye vurursak yüzde 50'si sofralık, yüzde 38'i kurutmalık, yüzde 12'si şıralık-şaraplık. Üretim miktarı olarak baktığımız zaman da yaklaşık 2 milyon ton sofralık, 1,5 milyon ton kurutmalık, 500 bin ton da şıralık-şaraplık üzüm üretimi söz konusu.

Efendim, yansıda bölgeler itibarıyla üretim alanları ve üretim miktarlarını görüyorsunuz. Ege birinci, bunu Güneydoğu Anadolu Bölgesi takip ediyor ve Akdeniz Bölgesi, 4'üncü sırada Marmara Bölgesi geliyor. Dikkatinizi çekmek istediğim nokta verimlilik açısından yani birim alana düşen üretim miktarı açısından kırmızı barın yüksek olduğu alan Ege Bölgesi. Birim alandan daha fazla ürünün elde edildiği alan yani verimliliğin yüksek olarak kullanıldığı bölge Ege Bölgesi. Bunu Akdeniz takip ediyor. Diğer bölgelerde birim alana düşen verimliliğin düştüğünü görmekteyiz.

Türkiye bağcılığında 1933 yılından itibaren bir gelişim bugüne kadar, 2015 yılına kadar nasıl bir seyir izlemiş Türkiye bağcılığı? Böyle bir inceleme yaptık efendim. Manisa, örneğin, 267 bin dekar iken 1933 yılında, 2015 yılında 800 bin dekara yaklaşmış. Denizli'de 100 binden 414 bine yaklaşan bir durum var. 3'üncü sırada Kahramanmaraş ilimiz var. Diğer illerimiz, bazı illerimizde, Gaziantep, Nevşehir, İzmir, Karaman, Konya, Adıyaman ve Kayseri'de bağ alanlarında azalma görüyoruz. Elli yıldaki gelişimi başka bir şekilde ifade edersek, 1966 yılından itibaren gelirsek 1979-1980 yılına kadar bir artış ve 1980'li yıllardan itibaren bağ alanlarında ve üretimde bir azalış görüyoruz. Bağ alanlarında yüzde 40 dikkat çekici bir nokta. Bağ alanlarında yüzde 44 azalma gözükmesine rağmen verimde yaklaşık 2 katına kadar bir artış görülüyor. Bu, tabii, modern bağcılığın gelişmesiyle, buradaki sistemlerin yayılmasıyla, modern bağcılık sistemlerinin yayılmasıyla ortaya çıkan bir durum.

Dünya bağcılığına baktığımızda biz üretim alanı açısından 5'inci, üretim açısından 4'üncü sıradayız. Çin'in büyük bir atağı var bağ alanı açısından, 843 bin hektara ulaştı. İspanya 1'inci sırada. Çin yine üretim açısından 1'inci sırada, İtalya 2'nci sırada geliyor. Verim açısından -verimlilik önemli tabii burada- Çin'in dekardan 1.200 kilo üzüm aldığını, İspanya'nın 1.700 kilo, Fransa'nın yine verim açısından 1.700 kilolarda kaldığını görüyoruz. Türkiye ülke geneli itibarıyla 600 kilolarda kalmakta.

Önemli üzüm ürünleri dış ticaretine baktığımız zaman, kuru üzüm en önemli ihracat değerimiz, 235 bin-250 bin civarlarında dolaşan bir kuru üzüm ihracatımız var. 426 milyon dolarlık bir kuru üzüm ihracatımız. Sofralık üzüm 170-200 bin civarlarında, 100 milyon dolar civarında bir değere ulaşıyoruz. Şaraplık üzüm ihracatımız 4 bin ton civarında. Üzüm suyu ihracatımız da ihmal edilebilecek boyutlarda bir değer taşıyor. Dünyaya baktığımız zaman sofralık üzüm ihracatın yüzde 27'sinin değerini taşıırken kuru üzüm yüzde 70, şaraplık üzüm yüzde 1-2 arasında, üzüm suyu yüzde 0,3. Avrupa Birliği ülkelerine baktığımız zaman da şarabın yüzde 88-90 kadar büyük oranda ihracat değerlerine yansıdığını görüyoruz. Dünya değerlerine baktığımız zaman yüzde 76 şaraplık üzüm ihracat gelirlerinin, kuru üzümün yüzde 4, sofralık üzümün de yüzde 18 dolaylarında kaldığını görmekteyiz efendim.

Türkiye üretim açısından 5'inci sırada olmasına rağmen üzüm ürünleri ihracatında 15'inci sıralarda kaldığını görüyoruz. Tabii bunda büyük şeyde özellikle sofralık üzümün -büyük bir ülkeyiz, nüfusumuz çok kalabalık- iç pazarda tüketilmesi etken olabilir. Diğer ülkeleri örnek vermek gerekirse, Şili'de mesela 880 bin ton üzüm üretimi var. Bunun nereden baksanız 850 bin tonuna kadar ihraç ediyor.

Tabii, güney yarım kürede olmasından dolayı, üzümün olmadığı dönemde piyasaya, Avrupa pazarına, Amerika pazarına, kuzey yarı küreye üzüm sürebilme imkânlarından da faydalaniyor. Fransa, tabii, en yüksek ihracat değerlerine ulaşan. Bu, üzümde elde ettiği değer, 10 milyar civarında bir gelir elde ediyor. İtalya ve İspanya takip eden ülkeler olarak gözümüze çarpıyor.

Bir bilanço yaptık. Yani elde edilen üzümde ne kadar geri dönüş var? Ne kadarını kullanıyoruz, ne kadarı doğru anlamda kullanılıyor? Kuru üzüm baktığımız zaman, kuru üzüm en çok, en etkin kullanılan, değerlendirilen ürün. Yaklaşık 1,3-1,6-1,5 milyon ton yaş üzüm üretiliyor. Bunun yüzde 70-75'i ihraç ediliyor, yüzde 20'si iç tüketimde kullanılıyor, küçük bir miktar da alkol, şarap ve diğer ürünler için ayrılıyor. Yani pazar ile buluşamayan üzüm oranı çok düşük. Şaraplık, şıralık üzümlere baktığımız zaman, 400-500 bin ton yaş üzüm elde ediliyor, yüzde 10-20'si şarap üretimine gidiyor, 40 ila 100 bin tonu; büyük oranda pekmez, üzüm suyu, sirke, pestil üretimi için kullanılıyor. Alkol üretiminde ve şaraplık üzümlerin bir kısmı da sofralık üzüm olarak değerlendiriliyor. Pazarla buluşamayan üzüm oranı yüksek, yani etkin değerlendirme oranı düşük. Sofralık üzümde de aynı şekilde etkin değerlendirme oranı çok düşük. Yüzde 10'u ihracata gidiyor, 150-200 bin ton kadar üzüm ihracata gidiyor, yüzde 25-30 iç tüketimde büyük oranda da sofralık üzüm olarak elde edilen üzümler pekmez, üzüm suyu, sirke, pestil gibi üzüm ürünleri işleniyor. Sofralık üzüm ihraç eden ülkeler, demin bahsettiğim gibi, Şili, İtalya, Amerika, Amerika Birleşik Devletleri, Hollanda reeksport yapıyor, Güney Afrika ve sırada ülkemiz var, 240 bin. Tabii, bu rakamlar değişebiliyor. 200-250 bin ton civarında bir üretimimiz söz konusu. Sofralık üzüm ihracatının son yıllarda gelişimine baktığımız zaman, 2005 yılından 2017 yılına kadar seyrine baktığımız zaman, 2005 yılında 155 bin ton sofralık üzüm ihracatı varken, 2017 yılında 278 bin ton sofralık üzüm ihracatı gerçekleştirmiş durumdayız. İndeks, yüzde 78 artış söz konusu. Yalnız birim fiyatlarında dalgalanma var. 0,59 kilogram/dolardan artış göstermiş, 0,85'lere çıkmış 2017 yılında 0,70 kilogram/dolar olarak bir fiyat belirlenmiş. En önemli ihraç ettiğimiz ülke, alıcımız Rusya pazarı yüzde 62'lik bir paya sahip. Almanya, Suudi Arabistan, Avusturya diye gidiyor.

Marmara bölgesi bağcılığı: İçinde bulunduğumuz bölgenin bağcılığını sizlere aktarmak istiyorum. 254 bin dekar bağ alanımız var. 218 bin ton üzüm üretimi bulunmakta. Türkiye bağcılığında yüzde 5-6 oranında bir paya sahibiz. Dörtte 3'ü üretimin sofralık, dörtte 1'i ise şaraplık, kurutmalık üzüm üretimi bu bölgede yok denebilecek kadar az seviyede. En önemli illerimiz; Bursa, Sakarya, Çanakkale ve Tekirdağ. Diğer illerde üretim miktarı çok düşük. Dört il ağırlıklı olarak bölgede üretim gerçekleştiriyor: Bursa, Sakarya, Çanakkale ve Tekirdağ illeri. Çanakkale'de ve Tekirdağ'da şaraplık üzümün, bir miktar hem alan hem de üretim olarak sofralık üzümü geçtiğini görüyoruz. Bölgemizde bağ alanları azalış gösteriyor. Şehirleşme, özellikle şehirleşme baskısı dolayısıyla kentsel alanlara ayrılıyor. Bölgede son yıl içerisinde bağ alanları yüzde 8, üzüm üretimi yüzde 2 oranına düşmüş durumda. Bu düşüş Türkiye bağ alanları azalışına paralel bir şekilde seyrediyor. Önemli bağcı illerden Bursa, Tekirdağ ve Çanakkale illeri bağ alanlarında önemli miktarda azalmalar görülürken bölgenin diğer önemli bağ ili Sakarya'da ise bağ alanları ve üzüm üretiminde bir miktar, özellikle sofralık üzüm eşliğiyle birlikte bir artış görülüyor. Bu ifade ettiğimiz şeyler tablo hâlinde yansıdı. Gördüğünüz gibi bağ alanlarında ve üzüm üretiminde azalışlar söz konusu. Üzüm ihracatı yok denecek düzeyde. Sakarya ilinde ve İznik'te bir miktar müşküle üzüm çeşidi ihracatı gerçekleştiriliyordu, fakat İznik'te zeytin yetiştiriciliğinin artması, özellikle baskısı nedeniyle üzüm üretiminde bir miktar azalış söz konusu. İhracat yapılan bir diğer üzüm ürünü şarap. Bunun da ihracatı, ulusal bazda düşük olması bir tarafa, yine küçük ihracat değerleriyle söz konusu.

Trakya bağcılığına baktığımız zaman, Tekirdağ ili 38 bin dekar bağ alanına sahip. Üretimi 38 bin ton. En fazla üretim yapan ilimiz alan ve üretimi itibarıyla Çanakkale ilimizin 48 bin dekar bağ alanı var, 36 bin ton üretimimiz söz konusu. Trakya'da 17,5 dekar işletme başına bağ alanı bulunmakta,

küçük işletmeler bağcılıktan uzaklaşıyor. Özellikle 2002-2007 yılları arasında farklı işletmelere mensup sermaye sahipleri yatırımcılar, büyük sermaye sahibi kişiler bu alanda yatırım yapmaktalar. 100 dekar üzeri bağlar Tekirdağ'da, Edirne'de, Çanakkale'de özellikle şaraplık üzüm üretimi, şarap üretimine yönelik hem bağ hem de şarap işletmesi, şarap üretim ünitesi olan işletmeler kurulmakta. Son on yılda bölgede bağcılık üretici lehine gelişmekte göstermekte. Şarap çeşitlerinden kurulu bağlar yüzde 70 iken 2006 yılında son yıl itibarıyla bu oran yüzde 62'ye düşmüş durumda. Bölgemiz açısından önemli olan bir konu, 80 adet şarap işletmesi bulunmakta. 60 milyon litre şarap üretimi kapasitesine sahip, en büyük şarap üretim hacmine sahip yöreyiz şu anda Tekirdağ ili olarak.

Son bölüm olarak efendim önemli sorunlar ve çözüm önerileri bizim üzerinde çalıştığımız: Hem bu bağcılık Vizyon 2023 Bağcılık kapsamında hem de bağ alanlarının birinci sorunu bağ alanlarının giderek ülkemizde azalması. Bunu önlemek üzere neler yapmalıyız? İlk olarak, bağ alanlarının amaç dışı kullanımının önlenmesi sağlanmalı, buna yönelik olarak tedbirler alınmalı. Bağların boş kalmasının önüne geçilmesi için üreticilere ücretsiz ya da uygun geri ödeme koşullarıyla fidan, bağ teli direği, materyal dağıtımı ile desteklenmesi amaçlarıyla, bütçesi yerel kuruluşlarca veya daha büyük organizasyonlarca karşılanacak bağcılığı geliştirme projelerinin hayata geçirilmesi sağlanmalı. Genç nüfusun bağcılığı sahiplenmesi önemli bir konu ve üzüm işleme sanayi yatırımlarının ve bu konudaki teşebbüslerin yatırımcılarının desteklenmesi sağlanmalı. Verimlilik düşük, Ege'de istediğimiz manada, istenilen manada bir üreticilik yapıyor mümkün olduğu kadar ama diğer bölgelerde ilerleme sağlamak durumundayız. Öngörülen konularda eğitim çalışmaları, bağlarda yüksek telli, yüksek gövdeli terbiye sistemlerine özellikle sofralık çeşitlerde, sofralık yetiştiricilikte geçilmesinin sağlanması gerekli. Ekonomik getirisi yüksek olan çeşitlerin teşvik edilmesi çok önemli bir konu. Çok parçalı bir üretimden ziyade, kaliteli çeşitlerle, yüksek miktarlarla üretim yapıp bunun, işte, iç pazara veya dış pazarlara yönelik stratejisini geliştirmek durumundayız. Değişik bir konu olarak öngördüğümüz güney bölgelerimizde ve jeotermal enerjisi bulunan bölgelerimizde örtü altı yetiştiriciliğinin erkenci çeşitlerle yapılmasıyla üzümün piyasada olmadığı dönemde yüksek gelir elde edilmesinin önemli bir konu olduğuna inanıyoruz. Antalya'da, Mersin'de örtü altı yetiştiriciliğiyle daha erken çeşitlerle, işte kardinal, ilkeren, Yalova incisi gibi çeşitlerle, prima gibi çeşitlerle örtü altına alıp yüksek fiyatlarla pazara sunup üreticilerimizin yüksek gelir elde etmesini sağlayabiliriz.

Diğer bir konsept, İtalya'da yeni yeni yayılmaya başlayan, bizim de ihmal etmememiz gereken, tropik üzüm yetiştiriciliğine benzer bir konu. Jeotermal enerjiden yararlanarak özellikle, sene içerisinde tropik bağcılığa benzer, çift ürün yani işte haziran, temmuzu açıkta alıyorsunuz, daha sonra tekrar hemen belli bir süre sonra budama yapıp sıcakların düştüğü dönemde, sene içerisinde ısıtmayla aynı yıl içerisinde ikinci ürün topraksız tarımda...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Şaşırtıyorsunuz yani.

TEKİRDAĞ BAĞCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ CENGİZ ÖZER - Yani bir yerde, evet, bitkiyi şeye zorluyoruz.

Tabii, topraksız tarımda, kısa dönemde, entansif bağcılık şeklinde yapılabilecek bir konu. Bu tür yeni konulara, arayışlara girmemiz gerekli. Kaliteli üçüm çeşitleri tercihi sağlanmalı. Kaliteli sofralık, şaraplık ve kurutmalık üzüm elde etmeye yönelik yetiştiricilik uygulamalarının üreticilerce benimsenmesi ve yapılması sağlanmalı. Kalıntı limitleri içerisinde bitki sağlığı uygulamalarının geliştirilmesi ve izlenmesi, önemli bir konu. Üretici örgütlerimiz zayıf hem üretim aşamasındaki sorunların giderilmesi hem de pazarlama aşamasındaki sorunların giderilmesi aşamasında, alıcılara karşı ellerini güçlendirmesi açısından, üretici birliklerinin bir şekilde kurulması, desteklenmesi lazım

hem sofralık üzümde hem şaraplık üzümde hem de kurutmalık üzümde, önemli bir konu. Hatta, üreticilerin kendi üzüm ürünlerini işleyebilecek bir yapıya, organizasyona kavuşmalarını sağlamaya yönelik tedbirler alınmalı diye düşünüyoruz.

Verimliliğin düşük olması önemli sorun. Mekanize düzeyi geliştirilmeli. Verimliliği yükseltici uygulamalar konusunda üreticiler bilgilendirilmeli. Küçük parsel büyüklüğündeki alanlarda hem yetiştiricilik uygulamaları hem de pazarlama verimlilik açısından dezavantajları üreticilere aktarılmalı. 5 dekardan büyük alanlarda bağcılığın özendirilmesi gerekmekte.

Diğer bir sorun, üzüm fiyatlarının düşüklüğü, istikrarsızlığı ve pazarlama sorunları. Yine üreticilerin örgütlenmesi, üzüm çeşitliliğinin artırılması. Ülkemizin genetik kaynakları açısından zengin olduğunu söyledik. Özellikle şaraplık üzüm açısından dış pazara açılmamız, bilinen çeşitlerde, bilinen kalitede, Avrupa’da veya dış ülkelerde yeterli miktarda üretim yapılıyor. Bizim dış pazara açılmamız, kendi yerli çeşitlerimizle ve genetik kaynaklarımızla mümkün olabilecektir. Bu arayış içerisinde olan bir kitle var hem turizm açısından hem de ihracat açısından bu arayışta olan bir kitle var. Dolayısıyla, genetik kaynaklarımız bu açıdan önemli, değerlendirilmelidir diye düşünüyorum.

Bir önemli konu, GAP ile birlikte sulanabilir alanlarımız artıyor efendim, biliyorsunuz. Su var, üzümün istediği sıcaklık, o toprak, iklim koşulları var. Bu bölgede erkenci yetiştiriciliğe yönelik sofralık yetiştiriciliğin yüksek terbiyeyle, çardak terbiye sistemiyle yetiştiriciliğin yaygınlaştırılması, buna yönelik teşviklerin hayata geçirilmesi önemli diye düşünüyoruz.

Dünyada gelişen bağcılıkla birlikte önem verilen bir konu da sürdürülebilirlik konusu. İşte, aşırı su kullanımını, çoraklaşmayı, örtü bitkiler uygulamaları, koruyucu toprak işleme gibi konular markalaşma yolunda önemli olan bir olay. Artık Avrupa tüketicisi su izini takip ediyor yani elde ettiği, tükettiği üründe ne kadar su tüketilmiş, bunu görmek istiyor. Buna yönelik olarak da bizim de bu konularda geri kalmamamız gerekiyor.

Üzüm ürünleri işleme sanayisinin gelişmişlik düzeyi düşük. Üzüm suyu, sirke, kuru üzüm gibi ürünler için yeni tesislerin kurulması. Yöresel ürünleri işleyen işletmelerin kurulması, desteklenmesi.

Bir de fonksiyonel ürün konusu var. Üzümün işte çekirdeği, kabuğu, ekstrakt ediliyor fonksiyonel ürün olarak değerlendirilebiliyor. Katma değeri çok yüksek olan ürünler elde edilebiliyor. Bence bu da önemli bir konu, buna da ağırlık verilmeli.

Veri tabanımız, sağlıklı veri tabanı stratejisi geliştirmek üzere, sağlıklı veri tabanımız olması lazım. Maalesef, veri tabanlarımızın çok sağlıklı olduğunu söyleyemeyiz, bunu itiraf etmek gerekirse. Bütün ileri ülkeler, bağcı ülkeler veri tabanları üzerinde stratejilerini geliştiriyorlar. Bağ alanlarını artırıyolar veya azaltıyorlar. Buna yönelik bir tedbir, strateji geliştirilmeli.

Bağcılık yönetmeliğimiz kadük kaldı. 2003 yılında çıkarılmıştı ama şu anda pek işlevsel olduğunu söyleyemiyoruz. Bu yönetmelik kapsamında, işte bağ alanlarının saptanması ve bağcılık sektörünü yönlendirici kararlar alacak bir Komisyonun, yönetmeliğin oluşturulması gerekli.

Üretici desteklemeleri yetersiz. Marjinal kayan arazilerde, işte, Kilis’te, İç Anadolu’da kurutmalık üzüm yapılıyor, belki yerli sistemle bağcılık yapılıyor ama bu bağcılıkla birlikte erozyondan o alanlar korunuyor. Bu alanların da desteklenmesi lazım. Avrupa’da böyle bir destek var, marjinal bağ alanlarının desteklenmesi konusu var. Yani bu yöredeki üreticilerin buraları terk etmemeleri açısından bir destek verilmesi gerekir.

Bir önemli konu da bu apelyasyon köken kontrol olayı veya coğrafi işaret konusu. Özellikle şaraplıkta Fransa, İtalya, İspanya gibi ülkeler köken kontrolüne geçmiş durumdalar. Çok eski, köklü bir sistem bu. Uygulaması belki biraz daha zor. En azından biz, coğrafi işaretle markalaşma, bütünleşme yoluna gitmek durumundayız efendim.

Son olarak “Türkiye Bağcılık Vizyon 2023” cümlesi bütün katılımcıların ortak bir cümlesi bu. Şu şekilde onu şey yapmak istiyorum: Sahip olduğu biyoçeşitliliği etkin kullanan, AR-GE faaliyetlerini uygulamaya aktarmış, gelişmiş örgüt yapısıyla üzüm ve üzüm ürünleriyle ulusal ve uluslararası düzeyde markalaşmış, dünya pazarlarında kalite, nicelik ve çeşitlilikle yer edinmiş, gıda güvenliğini daima ön planda tutarak sürdürülebilirliğini sağlamış güçlü Türkiye bağcılığı.

Arz ederim efendim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz Sevgili Müdürüm.

Kıymetli arkadaşlar, katkılarınızdan dolayı size de çok teşekkür ediyorum.

Gündemimizde başka görüşülecek bir konu kalmadı.

Uzmanımız Fatih Bey’in babası rahatsız olduğu için -sizlere de selamları var- bu toplantıya katılamadılar.

Önümüzdeki haftanın gündemini hazırlamak adına inşallah arkadaşlarımızla birlikte istişare edeceğiz. Dinlenecek bir hocamız vardı zannediyorum eksik kalan. Hocamızın bir rahatsızlığı mı vardı? Bir mazereti nedeniyle katılamamıştı. Dolayısıyla gündemi yeniden belirleyip sizlere arkadaşlarımız hem WhatsApp üzerinden hem de sekreteryanıza bildirecekler.

Önümüzdeki hafta tekrar görüşmek üzere hepinize hayırlı günler diliyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.19

